ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ եւ Թէ գաւառաց համար

Տարեկան	7 մէճիտ
Վեցամսեայ	3 1/2 »
Եռամսեայ	2 »
Օտար երկիրներու համար	40 Ֆր.
Վեցամսեայ	20 »
Եռամսեայ	10 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ, բաց ի Բօսթ Լօքալէն։

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի՝ 115 ղրուշի փուլն 100 ղրուշի հաշուով։

Նամակները կ'ուղղուին առ ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ

38, Պապը Ալի Ճատտէսի, Կ. Պոլիս։

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

"پوزانتیون"
ارمنیه یومی وسیاسی غزته
صاحب امتیاز ومدیر مسؤل
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نومرولو
دائره مخصوصه‌ده

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38,
CONSTANTINOPLE

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 151 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1897 ՄԱՅԻՍ 1/13 — 11 ԶԻԼՀԷՃՃԷ 1314. — 1 ՄԱՅԻՍ 1 13 — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 151

ՉՈՐՐՈՐԴ ԵՐԵՍԸ

Նիւթոց առատութեան պատճառաւ, մաս մը բան լրագրոյս այս աւուր թուոյն Չորրորդ երեսը դրուած է։

Կ. ՊՈԼԻՍ, 1/13 ՄԱՅԻՍ, 1897

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Գաւառներն երթալու համար որոշուած առաջնորդական տեղապահներուն գործը միայն այն վիճակին մէջ։ Ներկայ Վարչութեան գըլխաւոր գործը պէտք ըլլար այս, և տակաւին գործադրութեան սկըզբունքը չունեցաւ։ Կարգ մը բաբեղէպ անօրէնութիւններ մէկէն ըրաւ ներկայ Վարչութիւնը, գովելի հոգածութեամբ. բայց տակաւին և ո՛չ միոյն գործադրումը տեսանք։ Ամէն գործ իր վիճակին մէջ, ամէնք իր տեղը կ'մնայ, սկսեալ խեղճ որբէն ինչուան գերապատիւ առաջնորդացուն։ Այս ընդհանուր անշարժութեան մէջ միմիայն միայն յարժուն է։ Ամէն օր գաւառներու ամէնէն հեռաւոր անկիւններէն նամակներ կ'առնունք, և ամէնուն մէջ ալ միտումն է որ մեր դէմը կ'ելնէ՝ իբրեւ նախախնամական մարդն որ կ'հասնի՝ երբեմն ուշ՝ ամէնէն կարօտներուն քով, բայց վերջապէս կ'հասնի։ Վախճանն այնէ ի վեր որ մեր մէջ են, երբեք հիմնական չափ օգտակար չէին եղած։ Նախախնամութիւնը զանոնք վերապահած էր արդի տնտեսական, առեւտրական, երկրագործական տագնապին։ Բայց միթէ ինչուան վերջին օտարին ձեռքը պիտի նայինք։ Եկեղեցին ու ազատութիւն պիտի թողունք։ Վերջապէս ինչ վիճակ է այս։ պէտք չէ՞ որ մեր եկեղեցականութիւն քիչ մը աւելի անձնուէր հոգածութիւն ցուցնէ իր հօտին համար։ Տ. Հմայեակ Եպիսկոպոսին Էտիրնէի առաջնորդութենէն հրաժարումը գեղեցիկ պատրուակ եղաւ աւելի հեռի երթալ չուզողներուն։ Էտիրնէի առաջնորդութիւնը մեր հոգը չէ։ Ենքայի Գեր. քարոզիչն ալ հոն գացեր է թէ ո՛չ մեր կարծիքով տարբերութիւն չըներ ազգային-եկեղեցական կացութեան մէջ։ Բայց պարագան, օրինակը, դըժբախտ էր։ Տնօրէնութիւններու շարք մը որ ձախողուածով մը կ'սկսի՝ բաբեյաշող վախճան չի խոստանար, դէթ ժողովրդային ըմբռնումին համեմատ։—Ո՛ր մին իրեն համար որոշուած տեղն հեռի կ'գտնէ։ Հեռաւորութիւնն, այս պարագաներու մէջ, կարծիքի, տրամադրութեան խնդիր է։ Եթէ Պոլսոյ վրայէն պիտի չափուի, եթէ ծանրութեան կեդրոնը կամ նպատակակէտը Պոլիս պիտի նկատուի, հեռաւորութիւնն արդարեւ մեծ կրնայ ըլլալ։ Բայց եթէ նպատակակէտը բուն իսկ հովուելիք ժողովուրդն է, հեռաւորութեան հաշիւը նշանակութիւն չունենար։—Իշխաններուն համար ալ օդը, կլիման չի գար։ Ո՛չ մէկ աշխարհական մեր կուսակրօն եկեղեցականներուն չափ բծախնդիր է օդի մասին։ Մարդիկը մաքուր օդ կ'ուզեն։ Բացարձակ պայմանն է այս։ Աշխարհականն իր գործին համեմատ տեղ մը կ'ընակի։ Էսնաֆը շուկային մօտ ըլլալու համար նոյն իսկ խոնաւ տեղուանքէն չի խորշիր։ Մեր կուսակրօններուն համար օդ և կլիմայ զատելու ընտրելու է։ Մէկուն Եգիպտոսի տաք կլիման հալածայթելու է,... յարակից «կլինէ» ոսկիներով։ միւսին լեռնային զով օդ մը պէտք է որոշել, որովհետեւ շնչառութեան նեղութիւն ունի եղեր։ Առիկա ծովահայեաց դիրք մը կ'նախընտրէ, որովհետեւ շոգենաւն երկու-երեք օրէն Պոլիս է, մինչ միւսին երկաթուղւոյ մօտ տեղուանք սիրելի են, ո՛չ թէ որովհետեւ փոխադրելիք ապրանք ունի, այլ զի բժիշկն ըսեր է թէ կայարաններուն շարքին վրայ օդն ընդհանրապէս առողջ կ'ըլլայ։

Անկէ եաքը վճարումի անհատնում խնդիրները կան։ Ամենքն ալ սոսկալի վախ մ'ունին անօթի և մերկ մնալու։ Եւ թէպէտ սովէ և ցուրտէ շատ մարդիկ մեռած են այլ և այլ տնտեսական և կլիմայական տագնապներու բերմանքով, բայց երբեք չարձանագրեր Պատմութիւնը թէ հայ եկեղեցական մը անօթի մեռած ըլլայ, իր ժողովրդեան զինք չպահելուն համար։ Առաջնորդք ոչլի կ'ուզեն կապել ամէն բան. սաչափ ճամբու ծախք, և յետոյ սաչափ որոշ ամսական՝ Օսմ. ոսկիով, — ինկլիզ, քրեմեց, ևն. չըլլար։ Ասոնցմէ մին քանի՛ քանի անգամ է որ Շապին-Գարահիսարէ հոս կ'կանչուի չի գար։ Շապին-Գարահիսարի հրկիզեալներուն և Թամզարայի երկրագործական և առեւտրական տագնապէ նեղուածներուն կամ չքաւորներուն ղրկուած երկու հարիւր ոսկին վար դրեր է՝ սեպելու համար իր ամսականին, որոյ քանակն ալ Հառմայ առջեւ Գալլիացի աշխարհակալին ըրածին պէս ինքն ինքնին որոշելով՝ 25 ոսկի կտրեր է, և 7 ամսէ ի վեր տեղւոյն խեղճերն ու մերկերը կ'սպասեն որ Առաջնորդարանէն նպաստ պիտի բաշխուի իրենց։ Ի՞նչ օգուտ ունեցան Պատրիարքարանէ քանիցս ղրկուած հրամանները։ Երկու հարիւր ոսկիէն բան մը դրուեցա՞ւ աղքատին, որբին, որբեւայրիին ափին մէջ։ Մի՛ յուսաք։ Մեր կուսակրօններուն մեծագոյն մասին հաստատամտութիւնն և կամ պնդերեսութիւնը տեղ մը չկայ երբ խընդիրն նիւթական է։ Շապին-Գարահիսարցիներ եկան մեզ ըսին թէ ինչո՛ւ այսքան սէր կ'հաստցնենք որ Պատրիարքարանը վարդապետներ ղրկէ գաւառները։ «Խսապէթ» որ չերթան. ժողովրդին գլխուն «ղապէ՞պ» պիտի ըլլան։ Գոնէ մեզ Շապին-Գարահիսարցիքս կ'չատանանք մեր քահանաներով, և ա՛լ, մեզմէ Աստուծոյ, պիտի չխնդրենք Պատրիարքարանէն որ առաջնորդ կամ տեղապահ ղրկէ մեզ։» Երանի՜ թէ օր առաջ մարդ ըլլային սա քահանաներն, և կուսակրօններուն «խահրը» քաշելէն ժողովուրդն ազատէր։ Շնորհքով, ուսեալ, բանիբուն, ճարպիկ քահանայ մը, իր բնագաւառին զաւակն, իրեններուն և տեղւոյն կլիմային վարժուած, չա՛տ աւելի աղէկ կրնայ յարմարիլ տեղւոյն ժողովրդեան պէտքերուն. բայց ի՛նչ օգուտ որ մեր գաւառացի ազգայնոց ամենամեծ մասին մէջ վեգայնոց զարւուրը, Սրբազանն իրականէն անհամեմատ աւելի արժէք, ազդեցութիւն, «բրէսթիժ» ունին։ Այս գաւառացիներուն սնապարծութիւնը չի յագենար մինչեւ որ գաւառն կրելու կարող մէկը չկանչնի սեղանին առջեւ։ Ի՛նչ զարմանալի՝ սա Գարաքիլիսէի (Պայազիտ) քահանան, որ եկեղեցական իշխանութենէն իրեն ղրկուած գաւառին տեղ պատմօն մը ձեռքն առած կ'երթայ քարոզ տալու։ Թէեւ մեր յարգոյ թղթակիցը շատ գէշ խօսած էր այս քահանային այլանդակ վարմունքներուն վրայ, բայց ժողովրդին նախապաշարումն այնքան կարուկ ձեւով մը հեգնելու, ծաղրելու կարող քահանայ մը՝ մեր կարծիքով՝ բոլորովին պարապ մէկը պէտք չէ ըլլայ։ Արդէն անիկա ձեռնադրողներուն Տ. Ցովհաննէս եպիսկոպոսն ալ՝ բազմամեայ վանահայրը տեղւոյն համբաւաւոր Վանքին՝ պարապ մէկը չէր։

ՄԿՐՏԻՉ ԵՊՍ. ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ

ՀԱՅ-ԱՆԿԼԻՔԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԸ

Այս մարդն երբեմն բաւական խօսել տուած է իր վրան, երբ Կաթողիկոսական Տեղապահ, և յետոյ մա՛նաւանդ իբր Անգլիքան եպս. մը։ Այժմ դարձեալ ուշադրութիւն կ'հրաւիրէ, որովհետեւ 4-5 ամիս եղաւ որ Թողուց Այնթապն և Լոնտոն գնաց։ Երբ Այնթապի առաջնորդութիւնը կ'վարէր, ինչպէս դեռ կ'պատմեն իր գործերը գիտցողներ, մեծ հաչակ հանած էր իբր կարող Առաջնորդ մը. իր ազդեցութիւնը միշտ զօրաւոր եղած է պաշտօնական բոլոր շրջանակներու մէջ։ Մկրտիչ եպս. լաւ խօսողի մը համբաւն ալ ունի. զինքը մեր Եկեղեցւոյն մէջ ճանչցողներ, դեռ չեն կորսնցուցած իրենց կրած տպաւորութիւնը։ Անգամ մը՝ ես ալ ունկնդիր եղայ իր քարոզին, Անկլիքան եկեղեցւոյն մէջ. փոքր էի այն ատեն, բայց շատ լաւ կ'յիշեմ զինքը. ճերմակ և լայն Թեզանիքով շապիկով մը զգեստաւորուած, ամբիոնի վրայ և Ս. Գիրքն իր առջեւ, Դամասկոսի ճամբուն վրայ Պօղոսի դարձը կը պատմէր. լեցուն և ազդող ձայն մը կ'թնդացնէր իր նոր շինած եկեղեցւոյն գմբէթն, որուն ներքեւ քանի մ'ունկնդիրները կարելի էր մատի վրայ համրել։ Ուրիշ ժամանակ կ'տեսնէի զինքը. տունը ճամբուս վրայ էր, և գրէթէ միշտ առտուները դուռը կ'կենար. անպատճառ խօսք մը կ'ընէր. կ'սիրէր զիս, հօրս վաղեմի բարեկամն էր։ Այցելութեան ալ կ'երթայինք իր տունը Զատկին կամ ուրիշ կիրակիներ։ Տունը տեսակ մը քաշուած դիրք ունէր. Այնթապի առատաջնոր կէտերէն միոյն վրայ շինուած, երեք կողմերէն պարտէզ՝ ծառերու և կանանչներու մէջ թաղուած բոյն մըն է կարծես։

Այն ատեն չէի կրնար գնահատում մ'ընել. լսած էի միայն թէ նա Հայոց եպիսկոպոսն էր երբեմն, Առաջնորդ Այնթապի, որ յետոյ Ինկլիզ (Անկլիքան) եղած է։ Ո՛րչափ ալ եպիսկոպոս մ'էր, բայց, ինչպէս Այնթապցիք, ես ալ Մկրտիչ վարդապետ անունով կը ճանչէի զինքը։ Ամուսնացած էր, շատ գեղեցիկ մանչ զաւակ մ'ալ ունեցաւ, որուն մահը յետոյ մաշեցուց զինքն իր ծերութեան մէջ։ Հիմայ կ'անդրադառնամ Ինկլիզ Մկրտիչ վարդապետի գործերուն պատմութեան վրայ և կ'տեսնեմ որ ուսումնասիրութեան տեղ մ'է նա։ Ի՛նչ էին այն զօրաւոր պատճառներ, որ զինքը քշեցին տարին մինչեւ Անգլիա հեռացնելով իր մայրենի Եկեղեցիէն։

—Շատ դիւրին էր այս խնդիրը լուծել, զոհ նկատելով զանի կաթողիկոսական խնդրոյն, քանի որ իբր Տեղապահ (1866) և կարող եպիսկոպոս մը՝ թեկնածու եղաւ և Նիկողոսի (Կիրակոս Գ.) ընտրութեամբ զրկուած նկատեց ինքզինք և չուզեց առաւ Անկլիքան Եկեղեցւոյն (Եպիսկոպոսական Բողոքականութիւն) ծոցը։ Սակայն է որ խընդրոյ գիրը չա՛ս իրական պատճառ մ'է եղած Մկրտիչ վրդ.ին համոզումը փոխելու, բայց երբ գիտենք անոր ձեռնարկներն անկլիքանանալէ յետոյ, պիտի սորվինք ըսել՝ կամ պարզապէս բախտախնդիր մ'է նա կամ թէ գաղափարի մը ծառայեց և չկրցաւ գլուխ հանել։—Առաջինը, ըստ իս, դժուար է հաստատել։ Գալով երկրորդին՝ պէտք է գիտել սա թէ նոյն իսկ անոնք՝ որ Մկրտիչ վրդ.ն հարեւանցի կերպով կ'դատեն, անոր առաջին ձեռնարկը (ամուսնութիւնը) մասնաւոր ընելով, կ'ըսեն թէ նա Թողուց իր Եկեղեցին, որովհետեւ սիրահարած էր աղջկան մը, որուն հետ ամուսնացաւ յետոյ։ Անշուշտ ծանր է այս մեղադրանքն, եւ այդ ծանրութիւնը պիտի արդարանար եթէ նա պարզապէս ամուսնացած և աշխարհիկ կեանք մը ապրած ըլլար։— Անոր բուն խնդիրը. Մկրտիչ Վրդ. յարաբերութիւն ունէր Երուսաղէմի անգլիքան եպիսկոպոսին հետ (Սամուէլ Կոպադ) և իր ամուսնութենէն յետոյ այդ եպիսկոպոսի յանձնարարութեամբ Անգլիա կ'ուղեւորի և կ'յաջողի ընկերութիւն մը կազմակերպել Հայոց Եկեղեցւոյ Բարեկարգութեան-Ընկ… անունով։ Անկլիքան եկեղեցւոյ ուզածն էր այս։ Մկրտիչ Վ. գիւղութիւն կ'ունենայ մեծկակ գումար մ'ալ հանգանակելու։ Այդ գումարը գործածեց նա Այնթապի մէջ եկեղեցի մը հիմնելու Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի նուիրուած։ Գործը մինչեւ այս տեղ լաւ գնաց եւ առաջին աւիթով քանի մը տուն հետեւողներ ալ ունեցաւ։—Այս գործունէութեան առաջին փայլն եւ գաղափար մը իրականացնելու յաջողութիւնն սկսաւ թուլնալ, նա չկրցաւ ամուր կենալ իր ձեռնարկին վրայ. զեղծումներ ըրաւ իրեն յանձնուած գումարի մատակարարութեան մէջ. դանդաղեցաւ եկեղեցւոյ շինութիւնը, տարիներով կիսկատար մնաց որովհետեւ դրամը կալուածներու (այգի, պարտէզ, ևն.) կապած էր. ափիկ մը ժողովուրդն ալ ուծացաւ իրմէ տարիներ յառաջ եւ վերադարձաւ իր մայրենի Եկեղեցւոյն ծոցը. վերջապէս, կարծես ամչցաւ եւ դժուարաւ աւարտեց եկեղեցւոյն շէնքն, որ այժմ իբր պարզ դամբարան մ'ծառայէ իր սիրասուն եւ միամօր զաւկին։ Այս տղուն մահն իրապէս մեծցուց Մկրտիչ Վրդ.ն, այնպէս որ կինն ալ հեռացուց տունէն, տեսակ մը ճգնաւոր եղաւ. եկեղեցի կ'երթար միայն իր զաւկին շիրիմը գրկելու եւ բարձրաձայն ողբալու։ Գերեզմանին քովը ծնկեր մը փռած էր, իր մխիթարութիւնն այն տեղ շարունակ արտասուք թափելու մէջ կ'գտնէր։ Այս վիճակին մէջ թողած էր զինքն, երբ լսեցի թէ դարձեալ Լոնտոն ուղեւորած է այդ կորաքամակ ծերունին։

Թերեւս գնաց իր մեղքը քաւելու, որովհետեւ խաբած եղաւ նա Անգլիացիներն, այսինքն՝ առած դրամը չգործածեց իր նպատակին։ Անոնք համոզուած թէ՝ ուղղակի քննելով իր գործ… վիճակն և թէ անուղղակի տեղեկութիւններէ ստուգելով։ Բայց Մկրտիչ Վրդ. ա՛լ անկարող է գործելու. լքուած Թողուած կեանքի մը տաղտուկը թօթափելու ճիգ մ'է կարծես Լոնտոն երթալն, և կամ յուսահատական ճիգ մը ոսկի երազները վիժած ծերունիին մը չատոնց դադրած գործունէութիւնը դարձեալ գրգռելու։ Ձեր աչքին առջեւ բերէք բաւական բարձր հասակ մը, երկար և ծաղկած մօրուք։ Մազերը սովորականէն քիչ մը աւելի երկար մանաւանդ եռեւէն. գլուխը մանիշակ թեւիչէ տաղաւարտ մը դրած, ճիշդ մեր Պատարագիչ սարկաւագներուն պէս. պատիւռաւելի հասակը ծածկուած հայ-եկեղեցականի վերարկուով, տակը մուշտակ, քալուածքը քիչ մը արագ և աշխոյժ, աչքերն ընդհանրապէս սեւեռած և խոհուն, որք կ'արտայայտեն մտածող միտք մը. այս ամէնն երեւակայեցէ՛ք և կ'ունենաք Մկրտիչ վրդ.ն որ այժմ Անգլիա, ո՛ գիտէ ո՛ր եպիսկոպոսին հետ կ'ուզէ նոր յարաբերութիւն մը շինել, իր վանական-ամուրի կեանքին դէմ ամբ տուած հարուածն, որչափ ալ ծանր դեռ անկէ… լեռնական մօքի մը առաջնորդութեամբ եղած ըլլայ, … էր. դաւանափոխելու առաջին և հսկայ քայլ մ'էր այդ։ Պալաճեան եկեղեցւոյն հանդէպ մի և նոյն սխալը գործեց Հայր Ցակինթոսն, երբեմն Նօթր Տամի այս նշանաւոր քարոզիչն և Սրբեւելեան Եկեղեցիներու սիրահարը։

Մկրտիչ միւս մինակ գործեց. եթէ փոխանակ այդքան յանդուգն ըլլալու, մարդ պատրաստէր, ողջամիտ համախոհներ ունենար, կ'յաջողէր։ Մկրտիչ վրդ.ի համար մեծ սխալ մ'էր մանաւանդ Հայոց Եկեղեցւոյ բարեկարգութեան սխալ ըմբռնումն. իր գործերը կ'ցուցնեն որ ծայրայեղութեան գացած է նա։

Մեր Եկեղեցին բարեկարգելու համար նոր կազմակերպութիւն մը խորհելու չէ՛. մեր Եկեղեցին իր մէջ պէտք է բարեկարգել՝ վարելով աւելորդները և վերանորոգելով հնացածները, որ պարզ է, ազգայ է, չինիչ է և քրիստոնէական ոգւոյն համաձայն։

Ի՞նչ մեծ գործեր բրած պիտի ըլլային այսպիսի Մկրտիչներ եթէ գիտնային իրենց ընիկ և իսկական յղացումներն ու գործունէութիւնը կեդրոնացնել իրենց մայրենի Եկեղեցւոյն մէջ։

ԲԱԲԳԷՆ ՎԱՐԴ.

ՍԵՒ ԾՈՎԻ ԱՓՈՒՆՔԷՆ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ԿԷՐՉ, 19 Ապր. 97.

Բազմամեայ տարագրութիւնը պէտք է զմեզ ընտանեաց գիրկը պահէ մանաւանդ այս տօնական օրերուն մէջ, բայց վիճակներու անորոշ կացութիւնն և հայի խնդիրը չուարեցուցած են զաղթականը. պէտք էր քանի մ'աւուր համար գալ Բաթումէ այս կողմեր. 11ին մեկնելով չոգենաւ Ակերմանէն Պոլիս անցնելու չափ իսկ չմտածելով 24 ժամէն՝ այսինքն Ապր. 12 Խթման հոս կը հասնինք։ Երկրին, տերող լեզուին և կեանքին անծանօթ, բնական է որ մեր առաջին փափաքած բանն ըլլայ ծանօթներ գտնել. գիտէինք որ ամէն կողմ կան գաղթականներ. ուրիշ ժամանակ կրնայինք մտածել թէ պէտք է յանձնարարագրերով երթալ. իսկ այժմ ոչ. կ'գտնես անմիջապէս հայրենակիցներ, բարեկամներ, դրացիններ և ազգականներ. հոս ալ գտայ մեր Տրապիզոնցի բարեկամներէն և Երզնկացի հայրենակիցներէն չատեր։ Հարցումները տարբեր են այժմ, սովորական դարձած են հարցնել «Գործի մը եղա՞ծ էք», «գտա՞ծ էք. կրնա՞ք ապրիլ.» «այս ինչն, այն ինչն ո՞ւր էին, այժմ ի՞նչ կ'ընեն». զքեզ շրջապատողներն անխտիր վիճակակիցդ ըլլալուն տարակոյս չունիս, եթէ քաղաքացիդ չէ, իր քաղաքի պատմութիւնները հետաքրքիր ես լսելու։

Կէրչ Սեւ ծովի արեւելեան ափանց վրայ Բաթումէն 32 ժամ հեռաւորութեամբ գրեթէ եօթն հազար տունով փոքր քաղաք մ'է. քարաշէն բաւական ճաշակաւոր շէնքերով և փողոցներու մաքրութեամբ կ'փայլի. բաւական համեստ և պարզասէր է Կէրչցին։ Աւելի երկրագործական նաւահանգիստ մ'է քան թէ վաճառականական. ուժեղ տաժան և առողջ օդ մ'ունի. ձմեռն ոչ այնչափ սաստիկ բայց հաճելի ցուրտ մը կ'ընէ, նաւահանգստին մէջ ծովն ընդարձակ տեղ մը սառեցնելու չափ։ Բոլոր բնակիչք չափաւորասէր և զըւարթ կ'տեսնես. զէնքը միայն զօրաց վրայ կ'տեսնուի, մինչդեռ Բաթումի և իր շրջակայից մէջ բնակչաց մեծ մասը զինեալ է. Կէրչցին արտաքին աշխարհով ալ չի հետաքրքրուիր։ Տրապիզոնի և շրջակայից Ցոյներէն կարեւոր թիւով գաղթականք կան եւ երկրագործութեամբ կ'զբաղին. չեն մոռցած ոչ հայրենիքնին եւ ոչ ալ լեզունին. Հայք փոքրաթիւ են և սիրուն փոքրիկ եկեղեցի մ'ունին, նաեւ ծաղկոց մը՝ Ներսեսեան ընթացաւարտ ուսուցիչով մը, 50 երկսեռ ուսանողներով. չափահասները պետական վարժարանները կ'երթան։ Կ'ըսուի որ գո՛նէ Ընթերցատուն մը չեն ունեցած ցարդ, ուր հաւաքուէին լրագիր, գիրք եայլն կարդալու և այդ կապ մը պիտի ըլլար իրենց մէջ ազգային և հանրային։ Պոլսեցի գաղթական մը բացած է սրճարան մը, ուր կ'յաճախեն գաղթականք. կ'յուսանք թէ այս խորհուրդներ ապարդիւն չեն մնար և շուտով լրագիր եւայլն կ'գտնուի հոն և կ'զգան մը կ'գտանայ զըւանդած տարրին։ Մէկ քահանայ ունին միայն, որ եթէ բարեհաճէր օժանդակել ուսուցչին ջանքերուն, ազգային գործերն աւելի բարեկարգ վիճակ մը կ'ունենային։ Հոգեւոր առաջնորդական պաշտօնէին օրէնքդաց բաց գտնելով եկեղեցւոյ մէջ երաժշտութիւն ընդունելու, լաւ չէ՞ր ըլլար կարգապահութեան և ազգային եկեղեցական դէմքն վառ պահելու միջոցները գտնել և գործադրել։ Ե՞րբ պիտի ազատինք փառասէր և չահասէր կղերներէ։ Ռուսահայ կղերին վրայ ընդհանուր տեսութիւն մ'ընել կ'արժէ. ի վերջոյ. մեք այժմ Կէրչի մասին խօսինք։

*** Ինչպէս բոլոր Կէրչի… ծական տեսակէտով միայն կարեւոր է գլխաւոր բերքերն են ցորեն, գարի, խոտ, կտաւատ, և ամէն տեսակ բանջարեղէնք. … բաւական խնամեալ վիճակ մ'ունի. ձի, եզ, խոզ, ոչխար եւայլն ընտիր տեսակներով կ'գտնուին առատ և ամէն տարի ապրիլ 24ին ցուցահանդէս ալ կ'կատարուի, ինչպէս մեք այս տարի հանդերձեալ ենք տեսնելու և վայելելու։

Նոյն իսկ քաղաքացւոց մէկ մասն ալ երկրագործութեամբ կ'զբաղի. իսկ գիւղացիք ամբողջապէս երկրագործ են. Հողերը քարքեքի և ընդարձակ են. ցորենը գարի մեծ քան կուտան այս տեղ. … մը եւ … տարին անգամ կ'ցանուի. … մինչեւ իսկ ձմեռը շատ քիչ կուղայ. այս պատճառաւ ջրի նուազութիւն շատ կ'զգացուի. անձրեւի հրդեհը շատ ունին. Աղօղն ալ աղիւ տեսակէ է։ Ժողովուրդն աշխատասէր և հեզահամբոյր է։ Բազուքէն 2էն մինչեւ 5 ժամ հեռաւոր գիւղերէ գեղջկուհիք մինչեւ իսկ մանկահասակ գեղուհիներ միածի կամ երկձի սայլերով՝ բեռնաւորուած միրգ, կաթ, մածուն, իւղ, բանջարեղէն եայլն կ'բերեն քաղաք վաճառելու միայնակ և իրենք կ'վարեն իրենց սայլը՝ Նահապետական պարզութեամբ և միամտութեամբ, և չեն գիտեր արհեստական խարդախութիւններ։ Գաղթականք կարեւոր թիւ մը չունին. որոց որ պատահեցայ, գէշ աղէկ գործով մը զբաղած գտայ։ Ինչ որ կրնային ընել ապրելու համար կ'ընէին անձնէ սորվանալու և նպաստ սպասելու։ Տեղացի Հայք նիւթական եւ բարոյական որ և է օժանդակութիւն մը չեն ըրած գաղթականներուն. անտարբերութիւննին կ'ապշեցնէ զմեզ։ Կէրչ կ'գտնուի Ազովի ծովի բերանն եւ մենք կ'երթանք հոն քանի մը քաղաքներ պտտելու. պիտի գրենք երկրորդ յօդուածով մը մեր շրջագայած տեղերու վրայ, նաեւ քաղաքիս հայ ազգայնոց նկատմամբ։

Ծ։

ՀԱՅՔ Ի ՌՈՒՄԷԼԻ

ՄԱԼԿԱՐԱ, 19 Ապր. 97.

Հոս ընթերցասիրութիւնը տարածելու նպատակով 30 տարի առաջուան երիտասարդութիւնն ընկերութիւն կազմած և իբր ընթերցարանի «Թանգարան» անունով շէնք մը շինած էր. Ընկերութեան կազմակերպութիւնն եաքը մասնախումբի մը տնօրէնութեան տակ դրուած է։ «Թանգարան»ն իր հիմնուելէն ի վեր բնաւ իր նպատակին չէ ծառայած։ Առաջներն, որովհետեւ Ընկերութիւնը տալիքով կանգնած է եղեր այդ շէնքը, զանիկա գինեպան վարձուորներու տուած են՝ վարձքը շատ առնելու և տալիքը կարելի եղածին չափ շուտ գոցելու պատրուակով. սակայն պարտքը փակուելէն եաքն ալ «Թանգարան»ը գինետուն մնաց ու տակաւին բաւական ատեն մնալու սահմանուած է. վասն զի մասնախումբը քանի մը տարուան պայմանաժամով զայն դարձեալ գինեպան վարձուորի մը տրամադրութեան տակ դրած է։ Թանգարանն իր նպատակին չծառայելէ զատ ընկերային չարիք մ'ալ դըր-

ծնլու սահմանուած կ'ըլլայ: Ժողովուրդն, որ այս որոշումին համամիտ գտնուած է, չուզեր բնաւ նկատի առնել թէ անգիտակցաբար Բագոսի երկրպագուներու նոր սերունդ մը պատրաստելու պատճառ կ'ըլլայ ու միանգամայն արգելք մը ընթերցասիրութեան ընդհանրացումին:

* * * Մալկարայի մէջ ընթերցասիրութիւնը կրիայի քայլերով առաջ գացած կ'ըլլայ: Ու կրնանք ըսել թէ այսօր հոս բառին իսկական նշանակութեամբ ընթերցող չկայ: 30 տարի առաջուան երիտասարդութիւնն՝ ընթերցումն ընդհանրացնելու համար իրական ջանքեր ըրած է թէեւ, սակայն չէ կրցած յարատեւող ըլլալ: Թէեւ 2-3 տարի առաջ օրագրի 10-12 բաժանորդ և համգէսի 5է աւելի բաժանորդներ կային, բայց այսօր 500 տունէ բաղկացեալ հայութեան մը մէջ 6 օրինակ թերթ միայն կ'առնուի: Ցաւալի չէ՞ որ մտաւորական մակարդակն հետզհետէ անկումի տրամադիր կ'գտնուի: Երիտասարդութիւնը կա՛մ չի կարդար բնաւ կա՛մ ուրիշին թերթը կ'կարդայ: Իրեն համար սովորական կամ մանաւանդ սիրելի բան մը դարձած է կարծես կարդալու համար երթալ գինետունին օղիի ու գինիի գոլորշիներով ծանրացած մթնոլորտին մէջ: Իգական սեռին մէջ կրնանք ըսել թէ ընթերցում չկայ բնաւ. արդէն անոնցմէ կարդալ գիտցողներն աննշան թիւ մը կ'կազմեն. Վերջին քանի մը տարիներու մէջ վարժարանէն ելած աղջիկներ իրենց գիտցածն ալ մոռնալու դատապարտուած են: Ու այս բանը Մալկարացիին ուշադրութիւնը դէպի իգական սեռի կրթութիւնն աւելցնելէ հեռու է տակաւին: Ժողովրդին միւս դասակարգերը բնաւ չեն կարդար: Զիրենք կ'հետաքրքրեն միայն ընթացիկ լուրեր, և մանաւանդ Մալկարայէն գրուած նամակներ: Այնպէս որ այդ յօդուածը պարունակող թերթը ձեռքէ ձեռք, տունէ տուն կ'պտըտի կարդացուելու համար. ու այսպէս ժողովրդին մէջ գրուածին ու գրողին դէմ կ'գոյանայ հակառակ հոսանք մը: առանց նկատողութեան առնելու գրուածն ու անոր նպատակը: Ղալէճան անցնի, ինչ անպատուաբեր բան Մալկարացիին համար. հետեւաբար որչա՞փ հակառակութիւն գրողին դէմ: (*)　　Վ. Յ.

(*). Այս տխուր նկարագրութիւն բնաւ պատիւ չի բերեր Մալկարայի ազգայիններուն: Դպրոցի համար այնքան կողկուէն ետքն, ո՞ւր է եղեր իրենց գովաբանեալ կրթական հոգածութեան արդիւնքը: Պարտիզակի պէս «դեղ» մը տասն անգամ Մալկարայի պէս քաղաք մը կ'արժէ: Պէտք է որ տեղւոյն յառաջդիմասէրները փութան դարման տանիլ, այս ողորմելի պայմաններուն բարւոքման համար:　　Ծ. ԽՄԲ.

ՏՈՔԹ. ՃԻՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ, ՎԻՐԱԲՈՅԺ, ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

Թէ իբրեւ Պետական հիւանդանոցներու բժիշկ եւ իբրեւ Քաղաքապետական բժիշկ, եւ թէ իբրեւ մասնաւոր բժիշկ, իր երկարամեայ փորձառութեամբ, ի վիճակի է գոհ ընելու իրեն դիմողները: Վերաբուժութեան ու Մանկաբարձութեան մէջ ի կիր կ'առնու ամենանոր գործիները զորս այս անգամ իրեն հետ բերած է Բարիզէ, տեղւոյն մեծ Հիւանդանոցներուն մէջ անոնց գործածութիւնը մօտէն ուսումնասիրելէն ետքն, ապահովման ու մաքրութեան ամենավերջին միջոցներն, որոց շնորհիւ Վերաբուժութեան ու Մանկաբարձութեան գործողութիւնք այնքան անվտանգ եւ ապահով կը հանդիսանան արդի Գիտութեան եւ Արուեստի առջեւ: Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի իր տունը, Լանկա, Թուլումպա-Մէյտանը, Թ. 128, եւ Բշ., Եշ. եւ Շբ. օրերը ժամ 4-6 Մէրհամէթճեան դեղարանը Պանչէ-Գափու: Իսկ Գշ. կէս օրէն ետքն աղքատ հիւանդները ձրի կ'դարմանէ Անտօն էֆ. Գալֆաեանի դեղարանին մէջ ի Լանկա:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԹՈՒՐՔ ԼՐԱԳՐԱՑ այս օրուան թուոյն մէջ հետեւեալ հեռագիրն հրատարակուած է.—Լարիսա, 30 մայիս, գիշեր ժամ 7.— «Փարաշիսարի զօրաբաժինէն վեց վաշտ՝ արեւելքէն, Խալամ փաշայի հրամանատարութեամբ չորս վաշտ Տիւքաղայէն՝ հիւսիսային կողմէն և Եաննայի զօրաբանակի Միհալ փաշայի զօրաբաժինէն չորս վաշտ արեւմուտքէն Բալամպաքայի վրայ քալեցին: Այս կերպով երկաթուղւոյ գծին վերջին կայարանն ալ ձեռք պիտի անցնի: Ի մօտոյ Եաննայի ու Ելասոնայի բանակները պիտի միանան եւ մեծ յաղթութիւնք ձեռք պիտի բերուին:

ԿԱՄԱՒՈՐՔ. —Դոսովայի կուսակալը կ'հեռագրէ թէ 1065 կամաւոր Սելանիկ ղրկուեր են: Կիրասոնի մէջ 138 անձ տեղական կառավարութեան դիմեր են կամաւոր գրուելու:

ԱՐԴԱՑԷ կ'հեռագրեն թէ Եպիրոսի կողմը գտնուող հելլէն հրոսակներ անկարող մնացած են օսմ. զինուորաց դիմադրելու: Օսմ. հրամանատարը ծանուցեր է անոնց որ անձնատուր ըլլան:

ՆԱՀԱՆՋ. —Անգլ. լրագիրք կ'ծանուցանեն թէ, կ'ըսէ Իգտամ, Տոմոքոս ու Ալմիրոս գտնուող հելլէն զինուորք սկսեր են այդ կողմերէն հեռանալ և Թերմոփիլի կիրճերուն վրայ համախմբուիլ:

ՎԻՐԱՒՈՐՔ. — Կայս. Իրատէի մը համաձայն Եւրոպայէն վիրաբուժական նոր գործիներ պիտի բերուին, որպէս զի վիրաւոր զինուորաց վրայ վիրաբուժական գործողութիւնք նոր դրութեանց համաձայն կատարուին: Գործիներու ծախքը պիտի վճարուի կայս. անձնական Գանձէն:

ԳԵՐՄԱՆ Կարմիր Խաչի ընկերութեան կողմէ ղրկուած հինգ բժիշկ ու հինգ հիւանդապահ կին երէկ Կ. Պոլիս ժամանեցին արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով:

ՖԷՍ.— Մանասըրի կուսակալութիւնն իմացուցեր է Ֆէսի խանութպաններուն որ անմիջապէս Լարիսա երթան, ուր Ֆէսի մեծ սպառում կայ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ իսլամ կանայք ընկերութիւն մը կազմած են եւ նպաստ կ'հաւաքեն օսմ. վիրաւոր զօրաց համար: Ընկերութիւնը կ'գտնուի Խտիվին և Ահմէտ Մուխթար փաշայի հովանաւորութեան տակ:

ՀԵՐՔՈՒՄ. — Թուրք լրագիրք կը հերքեն իտալերէն Թրիպունա պատկերազարդ թերթին հրատարակած մէկ նկարին ներկայացուցած դէպքն, որուն համաձայն իբրեւ թէ օսմ. հեծելազօրքերը Լարիսա մտնելնուն իրենց նիզակներով սպաննած ըլլան կիները, տղաքներն ու բոլոր ժողովուրդը:

ՀԵԼԼԷՆ ԳԵՐԻՆԵՐ. — Սելիմիյէ զօրանոցին մէջ երեք հելլէն գերիներու լուսանկարն առնուեցաւ խմբովին:

ՔԱՅԼԵՐԳ. — Բ. Դրան օտար թղթակցութեանց դիւանին քարտուղար Նուրի պէյի աղջիկը Ֆարսալայի յաղթութեան ի յիշատակ քայլերգ մը պատրաստելով մատոյց ի Կայս. Պալատ:

ԻԶՄԻՐԷՆ կ'գրեն թէ շատ մը հելլէնք յատուկ յանձնաժողովին դիմելով օսմ. հպատակութիւնը կ'ընդունին:

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՀՐԵԱՅՔ. — Ծանուցինք թէ չորրորդ անգամ ըլլալով, նախընթաց օրը 65ի չափ վիրաւոր զօրք եւս բերուած են մայրաքաղաքս: Անոնք երբ Սելանիկի կայարանն հասեր են, հրեայ պատգամաւորութիւն մը ընդ առաջ երթալով, արծաթեայ մէկ մէկ ժամացոյց ու շղթայ նուիրեր է յանուն Սելանիկի հրէից:

ՎԱՍՈՍ. — Աթէնքի լրագիրք կ'ծանուցանեն թէ Կրետէէն Աթէնք վերադարձող զօրավար Վասոս դէմքէն վիրաւորուած է եղեր: Բայց այս վիրաւորումը մենամարտի մը վերագրել կ'ուզեն զոր Վասոս ժամանակաւ ունեցած է եղեր գնդապետի մը հետ, սակայն Թուրք լրագիրք Կրետէի կռիւներուն մէջ վիրաւորուած կ'կարծեն:

ԿԱՄԱՒՈՐՔ. — Տէպրէյի գաւառակէն 200 հեծեալ կամաւորք Մանասըր երթալով, համազգեստ ու այլ ռազմական պիտոյք ընդուներ և ապա Եաննայի զօրաբանակը ղրկուեր են:

ԴԱՐԴԱՆԷԼԷ կ'գրեն թէ Նաւարա գտնուող օսմ. Նաւատորմի ամէն օր թնդանօթաձգութեան փորձեր կ'կատարէ եւ թէ ծովապետ Ռամի փաշա նեղուցին ամրութեանց զօրքերն աչքէ անցուցեր է:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՒՐՈՊԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԷՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

9 Մայիս.

ՖԱՐՍԱԼԱ.—Օսմ. զինուորք Ֆարսալայի տեղւոյն առաջ սաստիկ փոթորիկ մը ծագեր, եւ բաւական զովացուցեր է օդը: Հելլենաց նահանջը պաշտպանուեր է իր վերջապահէն: Նահանջը տեւեր է Դշ.էն Եշ. մինչեւ կէս գիշեր: Քաղաքին ամրութիւնները շատ զօրաւոր էին: Օսմ. հեծելազօրք հալածեր են փախստականները: Վիեննայէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ տակաւին տեղեկութիւն մը չկայ Խայրի փաշայի զօրաբաժինէն որ Քարտիցայէ ու Սոֆատէսէ մեկնած էր՝ հաստատուելու Ֆարսալա-Տոմոքոսի ճամբուն տիրող դիրքի մը վրայ: Որովհետեւ հելլէն բանակը գիշերն այդ վերջին կայանը քաշուեցաւ, հաւանական չէ որ Ֆարսալայի թողուելէն ի վեր օսմ. զօրքերու մօտութենէն նեղուած ըլլայ, սակայն Խայրի փաշայի այդ շարժումով կ'բացատրուի ուրբաթ իրիկուն Վիեննա հասած լուր մը թէ գահաժառանգ իշխանն աւելի հարաւ պիտի նահանջէ մինչեւ Ֆուրքայի կիրճն, որովհետեւ Տոմոքոսի դիրքը նպաստաւոր չի գտներ ճակատամարտի ու պաշտպանութեան: (Ֆուրքայի կիրճն, որ 850 մետր բարձրութիւն ունի, Օթրիս լերանց մէջ է՝ Զէյթունի և Սպերքիոսի հովտին հիւսիսային կողմը: Արեւելքէն անոր կ'տիրապետէ Անդինիցա լեռն որ 1140 մետր բարձրութիւն ունի. այս լերան վրայ կ'գտնուի համանուն վանք մը):

ԱԼՄԻՐՈՍ.— Գնդ. Սմոլէնից, որ ինչպէս ծանուցուեցաւ, Ֆարսալայի թողուելովը պարտաւորուեցաւ հեռանալ Վելեստինոյի ու Բելավ Թեփէի իր դիրքերէն և ետ կենալ զՎոլօ պաշտպանելէ, յաջողեցաւ գիշերանց 25 քիլոմետր ճամբայ ընելով ժամանել Ալմիրոս, որ Վոլոյի ծովածոցին հարաւային արեւմտեան կողմը կ'գտնուի: Գահաժառանգին բանակին, որ Տոմոքոս կ'գտնուի, 40 քիլոմետր դէպ արեւմուտք աւելի հեռուն է. բանակին և Սմոլէնիցի կիսաբաժնին միջեւ դժուարամերձ վայրեր կան՝ միայն հետիոտն գացողներու և ջորիներու անցնելուն բաւող զառիվերներէ բաղկացեալ՝ որք 1000 մետր բարձրութիւն ունեցող Օթրիս լերանց գագաթը կ'առնին: Սմոլէնիցի յառաջապահներն՝ ուրբաթ առտու Ալմիրոս ժամանեցին: Վերջապահն ուշ հասաւ, պաշտպանած ըլլալով նահանջն, որ կանոնաւորապէս կատարուեցաւ: Կ'կարծուի թէ Սմոլէնից եթէ չկրնայ գահաժառանգին միանալ ի Տոմոքոս, Ֆուրքայի կիրճը պիտի երթայ:

ՀԵԼԼԷՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄ.—Յունաստանի պատերազմական նախորդ նախարար Լէվիտիս Ասթրոբոյլոսի մէջ երկայն յայտարարութիւն մը հրատարակեց, պաշտօնագրերով ապացուցանելու համար թէ արեւմտեան նաւաբաժնին հրամատարը չէ գործադրած իր կրկնակի ու ստիպողական հրամանները, որով կը պատուիրէր ռմբակոծել զՊարապրուն և Սելանիկ—Տէտէ Աղաճ երկաթուղին: Լէվիտիս յայտարարութիւններ ալ կ'ընէ արեւելեան նաւաբաժնին նկատմամբ: Աթէնքէ իբրեւ թէ ծանուցուեր է եղեր տէրութեանց թէ Թեսաղոնիկէի ծովածոցն ու Եպիրոսի եզերքները պաշարուած ըլլան:

ԱԹԷՆՔ.— Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը կ'գրէ Աթէնքէ.—«Արտօնեալ եմ յայտարարելու թէ հելլէն դահլիճն, ամէն բանէ առաջ հոգածու ըլլալով ազգ. շահերուն և բարեկեցութեան, պիտի չկրնայ ընդունիլ սա երկու պայմաններն.— Ա. ամբողջովին թողուլ զԿրետէ և Բ. խրաւարարութիւնն առանց պայմանի ընդունիլ: Հելլէն ազգը նախամեծար պիտի համարի կործանիլ և ջնջուիլ եւրոպական տէրութեանց չարքէն քան թէ ընդունիլ այսչափ նուաստացուցիչ պայմաններ:» Տէյլի Նիւզ ալ այսպէս կ'գրէ.— «Ջրոյց կայ թէ Նախարարական փոփոխութիւն մը մօտալուտ է, որովհետեւ թագաւորին ու գահլիճին միջեւ անհամաձայնութիւն ծագած է պատերազմը շարունակելու խնդրոյն վրայ: Դահլիճը կ'ուզէ շարունակել, բայց թագաւորը հակառակը կ'պնդէ»:

—Հավաս Աթէնքէ սա հեռագիրը կ'ընդունի.—Կարիպալտեաններու սահմանագլուխ ուղեւորած պահուն միջադէպեր պատահեցան որք գէշ տպաւորութիւն մ'ըրին ժողովրդեան վրայ: Մէկ քանի գինով կարիպալտեաններ փողոցները պտտելով «կեցցէ՛ ընկերվարութիւն» գոչեցին. այս աղաղակներ տհաճութիւն պատճառեցին բնիկ ժողովրդեան, որ ի բնէ պահպանողական է:

ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՔ.— Իտալիա.— Հռոմէն հեռագիր մը կ'ըսէ. —«Տեղւոյս հելլէն դեսպանն իր պաշտօնակիցներէ մէկ քանիին հետ տեսակցելու միջոցին հարցուեցաւ իրեն թէ իր կառավարութիւն ունի՞ տէրութեանց միջնորդութիւնը խնդրելու: Դեսպանն իր պատասխանին հասկցուց թէ ցարդ այդ կարգի ձեռնարկ մը թէեւ չէ եղած, սակայն պիտի չուշանայ: Դեսպանին լեզուէն կ'երեւի թէ Յունաստան սրտանց փափաքելով միջամտութեան և տրամադիր ըլլալով զայն ընդունելու, կ'ցաւի խնդրելու պարտաւոր ըլլալուն, աչքի առջ ունենալով ոչ միայն արժանապատուութիւնն այլ նաև միապետութեան պատիւը: Աւելի պիտի նախընտրէ ո և է կերպով միջամտութիւն ընդունելու բռնադատուիլ, բայց տէրութիւնք բնաւ տրամադիր չեն տալու ու կ'սպասեն որ Յունաստան խնդրէ: Կ'զգացնեն իրեն թէ որչափ ուշանայ, հաշտութեան պայմաններն աւելի պիտի դժուարանան, որովհետեւ Թուրքիա աւելի խստապահանջ պիտի ըլլայ:

Գերմանիա. — Թայմզի ու Տէյլի Թէլէկրաֆի Պերլինի թղթակիցները կը գրեն.—«Գերմանիա իր տեսութիւնները չփոխեց ի մասին տէրութեանց միջամտութեան: Ո և է միջնորդութեան ձեռնարկի այն ատեն պիտի հաւանի երբ Վասոս ու իր զօրքերը բոլորովին ետ կանչուին Կրետէէ և Յունաստան յայտարարէ թէ բոլորովին պատրաստ է ընդունելու Կրետէի բացառիկ կազմակերպութիւնը: Այսու հանդերձ Գերմանիա չուզեր ո և է կերպով վրդովել Յունաստանի արքայական գերդաստանին դիրքը»:

Անգլիա.—Երեսփ. ժողովն ուրբաթ նորէն հաւանեցաւ կառավարութեան արեւելեան քաղաքականութեան՝ 63ի դէմ 169 քուէով մերժելով բանաձեւ մը որ կ'առաջարկէր 500 անգլ. ոսկի զեղչել Լ. Սալզպըրիի թոշակէն: Արտաքին գործոց խորհրդականն այս առթիւ ըսաւ. «Կրետէի մէջ բոլոր յանցանքը պատասխանատու էր մինչեւ ժամանումն հելլէն սպայից որք անոնց մասնակցելու յանցանքը գործեցին: Հարկ է հելլէն զինուորք նախ հեռանան ո և է անկարգութիւն չպատահելու համար: Յունաստան է որ գրգռեց պատերազմի Օսմ. սահմանագլխոյն վրայ զօրք համախմբելով: Եւրոպական Ներդաշնակութիւնը պատասխանատու չէ պատերազմին, սակայն եթէ չկրցան արգիլել, գոնէ սահմանափակեցին: Տէրութիւնք տրամադիր են միջամտելու, իրենց միջնորդութիւնն առաջարկելու եթէ Յունաստան իր կողմէ տրամադիր ըլլայ ընդունելու: Եւրոպական Ներդաշնակութիւնն հարուածելով չէ որ անոր գործը պիտի դիւրացնեն, ինչպէս կ'ընէ ընդդիմադիր կուսակցութիւնը: Որչափ հարուածուին Ներդաշնակութիւնը կազմող Տէրութիւնք, այնչափ անոնց համակրութիւնը կ'պակսի: Միջազգային ո և է խնդիր կարգադրելու համար պէտք է միւս Տէրութեանց հետ համաձայնութեամբ գործենք: Տէրութեանց յառաջադրեալին իրականացումն յապաղեցաւ յանդուգն խորհուրդներով, բայց մինչ յայս կայ թէ ձեռք պիտի բերենք այդ իրականացումը:»

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. — Բանկէնիւք ընկերութեան Ալպանիա շոգենաւը Պիրէան տարաւ 105 վիրաւոր, որք Տէյլի Թէլէկրաֆի շարժուն հիւանդանոցին մէջ պիտի դարմանուին՝ Զէայի նաւահանգիստին մօտ: Այս հիւանդանոցին պաշտօնեայք Անգլիայէ ղրկուեցան: Վիրաւորելոց մէջ կան հինգ սպայ, որոց մին բաւական ծանր վէրքեր ունի: Տէյլի Քրոնիքլ ալ որոշեց հիւանդանոց մը հաստատել Խալքիսի (Նէկրոպոնդէս) վիրաւորելոց համար: Սոֆիա իշխանուհին շնորհակալութեան հեռագիր մ'ուղղեց նոյն լրագրին, որ մինչեւ հիմա 8000 անգլ. ոսկի հանգանակած է: Մոնիդզէօ կ'ըսէ թէ գնդ. Սմոլէնից Պուլկարացի չէ. իր ընտանեկան անունն առնուած է Սելանիկի նահանգին մէջ գտնուած Սմոլա գիւղէն: Մեծ հայրն Աւստրիա հաստատուած և Պարոնութեան տիտղոս ստացած էր: Աթէնքի Ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդը Տոմոքոս գնաց հետեւելու զինուորական գործողութեանց: Զօր. Վասոս, որ Կրետէէն դարձաւ, թագաւորին ներկայացաւ կղզւոյն վրայ տեղեկութիւն տալու: Զրոյց կայ թէ Սոֆիա իշխանուհին ի մօտոյ Պերլին պիտի երթայ: Ալմիրոսի մէջ քառասուն հազար կին ու տղայ կ'գտնուին: Գերման Կարմիր Խաչի ընկերութիւնն, որ Վոլօ պիտի երթար, իր հիւանդանոցն հաստատեց ի Ստիլիա՝ Զէյթունի նաւահանգիստը: Վոլօ թողուելէ առաջ մէկուկէս միլիոն տրախմի ապրանք կար մաքսատան մթերանոցներուն մէջ: Երկաթուղւոյ վայրաշարժները քակուեցան այնպէս որ անգործածելի ըլլան: Հանրային արկղներն եւ պաշտօնատանց թուղթերն ուրիշ տեղ տարուեցան:

ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ.—Մոնիդզէօն կ'իմանայ թէ առջի օրը ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է Ալմիրոսի և Զամիի կողմերը:

ԱԹԷՆՔԷ մայիս 9 թուով կ'հեռագրեն.—Տոմոքոսէն մայիս 8 թուով կ'հեռագրեն թէ օսմ. հեծելազօրաց խումբեր միշտ հետազօտութիւններ կ'կատարեն եւ մինչեւ հելլենաց յառաջապահներուն կ'մերձենան: Օսմ. զինուորք այժմ կ'գտնուին ի Դրիսիս և Բիզինի, Ֆարսալա-Տոմոքոսի կէս ճամբան: Օսմ. զօրաց շարժումներէն կ'գուշակուի թէ ի մօտոյ յարձակում մը պիտի ըլլայ: Հելլէնք փութով կ'ամրացնեն զՏոմոքոս: Հեռագիրը կ'բանի՝ օդը ցուրտ է: Հարիւրի չափ օտար կամաւորք ֆրանսական դրօշով ժամանեցին. համակրական ընդունելութիւն եղաւ իրենց:

ՃԵՐԻԿՈՅԷ կ'հեռագրեն Աթէնքի լրագիրներուն թէ 5,000 կրետացիք պատրաստ են Յունաստան գալու, բայց պէտք ունին փոխադրանաւի եւ կղզին պաշարման թեթեւացման:

Ի ՏՈՄՈՔՕ նահանջին լուրն Աթէնք գալուն պէս, այնքան սրտաբեկութիւն պատճառեր է որ նոյն իսկ հարուստ եւ բարեկեցիկ ընտանիքներու զաւակներ կամաւոր գրուիլ սկսեր են՝ Տոմոքօ երթալու համար:

ՖԱՐՍԱԼԱՅԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ ՄԷՋ Հելլենաց պարտութեան պատճառները բացատրելով, անգլ. լրագիրք կ'ըսեն թէ հելլէն սպայակոյտը սխալ մը գործեց՝ իր հեծելազօրքն Էթնիքէ Էդէրիայի կամաւորաց ետեւէն ղրկելով ի Քարտիցա, որ մերձապէս կարեւոր դիրք մը չէր, այնպէս որ երբ Օսմ. սպարապետ իր հեծելազօրքն արձակեց Ֆարսալայի կողմն, Հելլէնք ձիաւոր մ'իսկ չունեցան՝ թշնամիին դիտաւորութիւնները և ուժն իմանալու, և իրենց կողերն ու նահանջը պաշտպանելու համար:

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՄԻՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒԱԾ

Կ. Պոլսոյ Գործակալութիւն.— ԱԹԷՆՔ, 11 մայիս.— Աթէնքի ռուս դեսպան Մ. Օնու, իբրեւ երէց անդամ Աթէնքի դեսպանական մարմնոյն, Տէրութեանց մէկ ծանուցագիրը մատոյց Յունաստանի արտաքին գործոց նախարարին ի մասին միջնորդութեան: Ծանուցագիրը կ'յայտարարէ թէ Տէրութիւնք պատրաստ են միջնորդութիւնն ընդունիլ՝ զինադադար մը ձեռք բերելու և Թուրքեհելլէն խնդիրները կարգադրելու՝ պայմանաւ որ Յունաստան ետ կանչէ իր զօրքերը Կրետէէ, բացարձակ կերպով հաւանի Կրետէի ինքնօրինութեան և առանց դիտողութեան ընդունի Տէրութեանց խորհուրդներն՝ յօգուտ խաղաղութեան: Հելլէն կառավարութիւնն անմիջապէս պատասխանեց Տէրութեանց ծանուցագրոյն՝ յայտարարութեամբ մը որով ամբողջովին կ'ընդունի Տէրութեանց ծանուցագրոյն պահանջումները: Կառավարութիւնը բանակին հաղորդեց միջնորդութիւնը: Աթէնքի անգլ. դեսպանը հրահանգ առած էր մասնակցիլ միւս տէրութիւններուն կողմէ ընդունուած ամէն միջնորդութեան: Տէրութեանց դեսպանք այժմ գրական երաշխաւորութիւններ ունին բանակցութիւններ տիրապէս առաջ տանելու:

ԲԱՐԻԶ, 10 մայիս.— Հավաս կ'իմանայ Աթէնքէ թէ Գերմանիա, որ նախ վարանոտ կ'երեւէր, այժմ հրահանգ տուեր է Աթէնքի իր դեսպանին որպէս զի գործօն կերպով աջակցի տէրութեանց ջանքերուն, որովհետեւ Յունաստան ապահովութիւն տուած է թէ պիտի հաւանի Կրետէի բացառիկ կազմակերպութեան:

ԱԹԷՆՔ.— Նախարարապետն ու արտաքին գործոց նախարարը գերմանական դեսպանատունն երթալով երկարօրէն տեսակցեցան դեսպան Մ. Բլէսէնի հետ: Յունաստան հաւանած ըլլալով տէրութեանց վերջին ծանուցագրոյն, Տէրութիւնք հրահանգ տուին Աթէնքի իրենց դեսպաններուն ծանուցագիր մը պատրաստելով յայտարարել թէ կ'ընդունին միջնորդել Թուրքեհելլէն պատերազմին՝ յօգուտ խաղաղութեան: Այս ծանուցագիր վաղը պիտի տրուի՝ գերման դեսպանին իր կառավարութենէն վերջնական հրահանգ ստանալէն յետոյ: Հելլէն կառավարութիւնը տէրութեանց այս ծանուցագրոյն պիտի պատասխանէ Յունաստանի շահերն յանձնելով Տէրութեանց ձեռքը:

ԱԹԷՆՔ, 11 մայիս.— Աստի կ'ըսէ թէ հելլէն զօրաց Կրետէէ ետ կանչուիլն Եւրոպայի հետ հաշտուելու առաջին քայլ մ'է: Լրագրաց մեծ մասը կ'հարուածեն Էթնիքէ Էդէրիան: Եւպէոսի և Ալմիրոսի եզերքն ապաստանող փախստականք թշուառ վիճակի մէջ կ'գտնուին: Իտալացի գնդ. Պէրդէ հազար կամաւորով Տոմոքոս գնաց: Վոլոյէն կ'գրեն թէ քաղաքն հանդարտ է:

Ֆրանսէ.—ԲԱՐԻԶ.—Կրետէ գտնուող հելլէն զինուորք Բլադանիայէն շոգենաւ նստեցան:

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 12 մայիս.— Օսմ. պաշտօնեայք սկսան վարել Վոլոյի մաքսային գործերը:

—Պատերազմի դաշտէն կ'ծանուցանեն թէ անընդհատ տեղատարափ անձրեւ կուգայ, որով զինուորական գործողութիւնք չեն կրնար կատարուիլ:

ՎԻԵՆՆԱ.— 400 հելլէն զինուոր երկու շոգենաւով հեռացան Կրետէէ:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 11 մայիս. — Գերմանիոյ կայսրը տասն հազար ֆրանք նուիրեց Բարիզու այն բարեգործական ընկերութեան որ հրկիզեալ Պազարը կազմակերպած էր:

ՊՈՒԿՐԷՇ.— Ալեքսանդր թագաւորն հոս ժամանեց: Ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն մ'ըրաւ թէ՛ թագաւորին և թէ նախարարապետին:

ՔՈՓՆՀԱԿ.— Երեսփ. ժողովը մերժած ըլլալով նիւթական ծրագիրը, Գ. տը Ռէտց-Թոթթ դահլիճն հրաժարեցաւ. 1894 օգոստոսէն ի վեր կ'պաշտօնավարէր: Թագաւորը կանչեց Մ. Հէօէժմանն նոր դահլիճ մը կազմելու: Չափաւոր-պահպանական երեսփոխան Մ. Հէկզպրոյի համար ալ խօսք կայ:

ՏՕՔԹՕՐ

ՀՐԱՆՏ Գ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Բէնսիլվանիոյ Համալսարանէն պատուակալ յիշատակութեամբ վկայեալ, Ֆիլատէլֆիոյ մէջ իր արուեստը գործնական փորձառութեամբ կատարելագործելէ ետքը, հաստատուած է ի Բերա, Ղալաթա-Սէրայի դիմաց, ԹԱՏՐՈՆ ՓՈՂՈՑ Թիւ 1, ուր կը գտնուի կիրակէն զատ ամէն օր ժամ 9—12 և 1—4 (ըստ Ե.)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն այսօր կայս. Պալատ կ'երթայ ի շնորհաւորութիւն Պայրամի տօնին: Ն. Ամենապատուութիւն նոյնպէս շնորհաւորական այցելութիւն պիտի տայ Մեծ-Եպարքոսին, Շէյխ-իւլ-Իսլամին և բոլոր Նախարարաց:

—Ռուսական դեսպան Մ. Նելիտով երէկ միջօրէէն ետքը Պատրիարքարան գալով փոխադարձ այցելութիւն ըրաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, որ Ս. Գէորգայ տօնին առթիւ շնորհաւորած էր Ռուսիոյ գահաժառանգ Գէորգիյ մեծ-դքսին մահուան տօնախմբութիւնն: Երեք քառորդի չափ տեսակցելէ յետոյ մեկնեցաւ 10¼ին:

—Պայրամի առթիւ Քաղաքական ժողովն այս շաբթու չի գումարուիր:

—Տիրան էֆ. Նազարեան որբերու պիտոյից համար Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան յանձնելու խնդրանօք մեզ ղրկած է հինգ օսմ. ոսկի, զոր իբրեւ իրաւարար ընդունած էր հետեւեալ անձերէն՝ առեւտրական վէճի մը կարգադրման առթիւ.

Գէորգ էֆ. Յովակիմեանէ երկու ոսկի, Մանուկ էֆ. Միքայէլեանէ երկու, Գալուստ էֆ. Միքայէլեանէ կէս եւ Պօղոս էֆ. Եսայեանէ կէս ոսկի:

— Պատրիարքարանի պիւտճէին խնդիրն որ յատուկ Մասնաժողովի մը կողմէ կ'քննուէր, Քաղաքական ժողովոյ որոշմամբ Տնտեսական Խորհրդոյ յանձնուած է:

—Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ Տ. Մուշեղ Վրդ. անցեալ օր Պէյլէքի Գերմանական Որբանոցն երթալով՝ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Որբանոցի Գերման Խնամակալութեան հետ:

—Գաղատիա անպաշտօն գտնուող Տ. Եղիշէ Վրդ. Գալֆաեանի վերստին գրուած է Պատրիարքարանէն որ մայրաքաղաքս գայ:

—Արմաշու միաբան Տ. Մաշտոց Վրդ. Փափազեան որ Ռուսճուգ կ'գտնուէր, մեկներ է Ամերիկա, Ս. Հայրապետին կողմէ իրեն յանձնուած պաշտօնին վայրը:

—Տ. Մուշեղ Վրդ. Սերովբեան Ս. Պատրիարք Հօր թոյլտուութեամբ այսօր մեկնեցաւ Արմաշ, ուր քանի մը օր պիտի մնայ:

—Թէհրանէ մեզ կ'գրեն Մարտ 27 (8 Ապր.) թուով թէ Տքդ. Թիրեաքեան Արքունեաց բժիշկ անուանուած է, Վեհ. Շահին կողմէ արտաքին գործոց նախարարին ուղղուած ինքնագիր հրամանի մը համեմատ: Հետեւապէս, Տքդ. Թիրեաքեան Կ. Պոլիս պիտի չդառնայ, դէթ առայժմ: Պոլսեցի դեղագործ Գառնիկ էֆ. Տալեճեան ալ Արքունեաց դեղագործի (Տէվախանէի Շահի) տիտղոսն ստացեր է:

—Կ'լսենք թէ Աւստրեան հիւպատոսարանն ի վաճառ հաներ է հանգուցեալ Ասպետ Ջունդի Պէօյիւքտէրէի ծովեզերեայ տունն, որոյ Վաֆֆը կ'պատկանի Երուսաղէմի Վանքին, իսկ արժէքը պիտի յատկանայ Ջունդեան Հաստատութեան, ըստ հանգուցելոյն կտակին: Ինչպէս յայտնի է, իբրեւ

վագֆին Տէրն, Երուսաղէմի Վանքն իրաւունք ստացած է վաճառման գնոյն 100ին 3ն ընդունելու։ Կ'ըսուի թէ 1,400 ոսկիի գնահատուեր է այս տուն, թէեւ Ասպետնի կենդանութեան կ'յուսար ինչուան 2,500 ոսկիի ծախել զայն։ Աւելորդ է ըսել թէ դրամական տագնապին պատճառաւ կալուածներուն արժէքն ընդհանրապէս կոտրած է։ Եթէ գոհացուցիչ գին տուող մը չելլայ, կ'ըսուի թէ առայժմ վարձու պիտի տրուի։

—Առաջարկէ՝ 40 զրշ. հացագին զրկեր է մեզ Դպիրեան Կարապետ էֆ., ի ձեռն մեր յարգոյ գործակալ Ս. Սափրիչեան էֆ.ի։

—Անցեալ օր Աշըր էֆ. խանին մէջ ոճրագործութեան մը զոհ գացող Մանուէլեան Մանուէլ էֆ.ի եւ Պօտուրեան Արտաշէս էֆ.ի յուղարկաւորութիւններն աջլի օրն յաջորդաբար տեղի ունեցան Գատըգիւղի եկեղեցւոյն մէջ փայլուն չքով։ Առաջնոյն դամբանականը խօսեցաւ Երէցեան Տ. Գէորգ Ծ.Վ. եւ երկրորդինը Տ. Բարգէն Վ.։ Երկուքին քարոզիչք տխուր շեշտով խօսեցան ցաւալի ոճրին վրայ։ Տ. Գէորգ Ծ.Վ. ա՛յնչափ յուզուեցաւ ու փղձկեցաւ որ չկրցաւ քարոզը շարունակել։ Առաջին յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուեցան Տ. Մելքիսեդեկ ու Տ. Հմայեակ եպիսկոպոսներն. իսկ երկրորդին Տ. Հմայեակ ու Տ. Եղիշէ եպիսկոպոսները։

—Ագհիսարէն կ'գրեն մեզ թէ տեղւոյն կրթական վիճակը շատ ցաւալի է. թէեւ 300 ոսկիի ծախքով շինուած վարժարան մը կայ եւ բարերար մը գումար մ'ալ կտակած է իբրեւ եկամուտ, սակայն վարժարանը փակ կ'մնայ, որովհետեւ թէ՛ եկեղեցւոյ հասոյթն եւ թէ այդ եկամուտը կանոնաւորապէս չեն մատակարարուիր։ Այս առթիւ թեմին Ս. Առաջնորդին ուշադրութիւնը կ'հրաւիրուի։

—Կեչվէի Էջմէ գիւղէն մեզ կ'գրեն Ապր. 29 թուով.

«Տեղս գրեթէ ամէն մարդ չերամով զբաղած է այս օրերս։ Գոհութիւն Աստուծոյ, առատ ու անարատ տերեւ կայ եւ սքանչելի ալ օդեր են. չերամի յաջողութիւն կ'յուսացուի։ Բոյսերն ալ աղէկ՝ տեղացած անուշ անձրեւներու շնորհիւ։ Բարի փայլուտ ամէնուս։

«Մեր Ս. Առաջնորդի հրամանին ու հրահանգին համեմատ, որբերու համար հանգանակութիւն եղաւ. հոս 6-700 զր. եւ տակաւին կ'շարունակուի. 1500-1600 զր. ալ Միջագիւղ հաւաքուած է ցարդ։»

Ա. Ա. Կարապետեան

Տնտեսական Խորհուրդի ատենապետութեամբ Փափազեան Նշան էֆ. ի իր Ե. նիստը գումարեց երէկ ի Պատրիարքարան եւ ի մէջ այլոց զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով. —Ուշադրութեան առաւ Գանտէլլիի եկեղեցւոյ մատակարարութեան անխնամ վիճակն եւ ապա որոշեց կարեւորն առաջարկել առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն իբր անմիջական դարման։ Ցանուռ Հիւանդանոցի Փէշ ծախել առաջարկող ներկայացուցած ըլլալով իրենց ծրագիրն, յետ նկատառման որոշուեցաւ հաշուել զայն Հիւանդանոցի պատ. Հոգաբարձութեան ուշադրութեան։ Գուրուչէշմէի Թաղական խորհրդոյ՝ եկեղեցւոյ պնակաց շրջաբերութիւնը բառնալու համար բերած առաջարկութիւնն նկատողութեան առնելով, որոշեց ինչ ինչ տեղեկութիւններ ուղել այդ մասին յիշեալ թաղ. խորհուրդէն։ Սամաթիոյ քահանայից դասուն ու Մայր-Եկեղեցւոյ թաղ. խորհրդոյ միջեւ գտնուած վագֆի խնդիրն ի քնին առնելով կարեւորն տնօրինեց եւ հաղորդեց Մայր-Եկեղեցւոյ թաղ. խորհրդոյ։ Մաքրի գիւղի դպրոց դասու մատակարարութեան հաշուեցոյցը ներկայացուած ըլլալով, յանձնուեցաւ կեդր. համարակալութեան ի քննութիւն եւ ի տեղեկագրութիւն։ Վանայ Երերին գիւղի դպրոցապատկան կալուածին վարձակալն ու վարձուց հաշուեքնը ներկայացած ըլլալով քննուեցաւ անոնց հաշիւն, եւ կարգադրութիւնը թողուեցաւ յաջորդ նիստին։ Որոշուեցաւ թաղ. մատակարարութեանց համար սահմանել տումարներն, եւ նուազուրդի դնել, եւ հրաւիրել թղթավաճառներն մէկ մէկ նմոյշ ներկայացնել յառաջիկայ նիստին։ Խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ ազգ. պաշտօնէից հանգստեան սնտուկի մը սահմանման վրայ եւ յառաջիկայ նիստին թողուց զբաղիլ այդ խնդրով, եւ այս մասին ծրագիր մը պատրաստելով մատուցանել Տնտ. Ժողովին։

Անմէջաւի Հայ ոսկերիչներն հետեւեալ նուիրատութիւնն ըրած են ի նպաստ որբերու։ Ոսկերիչ Գէղէոն էֆ. Քիւրքճեան այս նուէրն յանձնած է Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր.—Տեարք՝ Յակոբ Շահպազ, Սարգիս Ճանիկեան, Մկրտիչ Սարըեան, Արթին Սիեօսեան, Սեպուհ Սիեօսեան, Համբարձում Իքբէճեան, Միհրան Իրէքճեան, Սեփոն Փուլճեան, Քերովբէ Սվաճեան, Արթին Սվաճեան, Պօղոս Զպուքճեան 10ական ֆրանք։ Աստիկ Շիրինեան, Ռուբէն Գէորգեան, Լեւոն Փափազեան, Մաքսուտ Այնաճեան, Թաթէոս Համբարձումեան, Օգոստինոս Նիգողեան, Ռուբէն Մարկոսեան, Ալայ Մանաս, Պօղոս Խանճեան, Հայկիկ Ֆիլիպ 5ական։ Միսակ Նիկողոս 3, Միհրան Շիրինեան 2։ Գումար 165 ֆրանք։

Ազգային Ուսումնական Խորհուրդ.—Ուսումնական Խորհուրդն այսու պաշտօնական ազդարարութեամբ Պատ. ազգային ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Պէրպէրեան բարեհամբաւ վարժարանի տեսչութեան կողմանէ առ ինքն ներկայացեալ մէկ առաջարկութեան վրայ, որով պատրաստակամութիւն ցոյց կուտայ (15) տասն եւ հինգ ոսկւոյ տարեթոշակաւ գիշերօթիկ որբեր ընդունիլ եւ դաստիարակել, եւ կը հրաւիրէ զանոնք որպէս զի անհատաբար կամ ընկերովի իրենց որդեգրած որբերն, եթէ կամին, յանձնին յիշեալ վարժարանի տեսչութեան խնամոց.

2 Ապրիլ 97 Կ. Պոլիս (Կնք)

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ. Թէհրանէն մեզ կ'գրեն Մարտ 27/8 Ապր. թուով.

«Առողջապահական Խորհուրդնիս ամենայն փութաջանութեամբ իր աշխատութիւնը կ'շարունակէ. Պարսկական ծոցի ամէն նաւահանգիստները բժշկական կայարաններ եւ մաքրարաններ հաստատուած են. մինչեւ հիմա Աւղանիստանի եւ Պելուճիստանի սահմանաց մասին բան մը լսուած չէ. պատահած Պոմպէյէն եւ Քուրաչիէն ատդին անցած չէ։ Մարտ 26 էն ապրիլ 2 (Ռ. Ե.)

Նոր դէպք ի Պոմպայ	499
մահ	481
Նոր դէպք Քուրաչի	266
մահ	192

Պաշտօնապէս հաղորդեալ։

«Ապահովութիւն եւ մաքրութիւն կարի անդոհացուցիչ պայմաններու մէջ են Ասիական այս կողմի երկիրներու մէջ։ Աստուած մի՛ արասցէ Աւղանիստան եթէ վարակի, յայնժամ Պարսկաստանն ազատել անհնար պիտի լինի։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Դ. զօրաբանակին (Մանասըր) հրամատար Քեազիմ փաշա Ե. զօրաբանակին (Սուրիա) հրամատար կարգեցաւ եւ իրեն յաջորդեց Ե. զօրաբանակին հրամատար Ապտուլլահ փաշա։

—Ա. կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ արտաքին գործոց նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդական Հագգը պէյի, արտաքին թղթակցութեանց քարտուղար Նուրի պէյի եւ կայս. դիւանատան Ա. թարգմանիչ Տավուտ էֆ.ի։

ԳՈՒՐՊԱՆ ՊԱՅՐԱՄԸ.— Այս առտու կանուխ Վեհ. Սուլթանն հանդիսաւորապէս Պէշիքթաշի մզկիթը գնաց եւ հոն կատարեց Պայրամի աղօթքը. յետոյ հանդիսական թափորով գնաց Տոլմա Պաղչէի պալատն, ուր պահ մը հանգիստ առնելէ յետոյ, Դահլիճ դահլիճին մէջ տեղի ունեցան Պայրամի շնորհաւորական արարողութիւնք։ Ն. Վեհափառութիւն յետոյ Կայս. Պալատ վերադարձաւ։ Հպատակ հասարակութեանց հոգեւոր պետերն եւ դեսպանատանց Ա. թարգմանք Կայս. Պալատ պիտի երթան ի շնորհաւորութիւն։ Երէկ Կ. Պոլսոյ զինուորաց ոչխարներ բաշխուեցան։

ԲԱՐԻԶԻ ՀՐԴԵՀԸ. — Վեհ. Սուլթանն հետեւեալ հեռագիրն ուղղեց Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահին. — «Իմանալով բարեգործական Պազարին մէջ ծագած հրդեհը, խորապէս յուզուեցայ եւ ցաւեցայ այդ դառնակսկիծ արկածին համար։ Այս ցաւալի առթիւ անկեղծօրէն կաղաչեմ Աստուծոյ, որ զմեզ կ'պաշտպանէ, պահպանել յետ այսորիկ զՖրանսա եւ զերական արկածներէ»։ Մ. Ֆէլիքս Ֆօռ պատասխանեց. — «Շատ զգածուեցայ այն ցաւակցական զգացումներէն զորս Ձեր Կայս. Վեհափառութիւն բարեհաճեցաւ ինձ յայտնել այն սոսկալի աղէտին առթիւ, որ այնչափ կսկծալի կերպով զմեզ հարուածեց։ Ցանուն երկրին կ'խնդրեմ որ Ձեր Վեհափառութիւն հաճի ընդունիլ անկեղծ շնորհակալիքներս։

ԿՐԵՏԷԻ փոխ-կուսակալ Իսմայիլ պէյ հեռագրաւ Մեծ-Եպարքոսին հաղորդեց Գանտիայի եւ Լաշիտի իսլամ երեւելեաց մէկ խնդրագիրը՝ մատուցելու համար ի Կայս. Պալատ։ Խնդրարկուք կ'բողոքեն իրենց վերագրուած այն դիտաւորութեան դէմ թէ Կրետէէ պիտի գաղթեն. կ'յայտարարեն թէ այս առթիւ շրջած զրոյցները բոլորովին անհիմն են եւ թէ վստահ են որ խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնն ի մօտոյ պիտի վերահաստատուին կղզւոյն մէջ։ Գանտիայի ու Լաշիտի իսլամք ցարդ ոեւէ կարօտութիւն չքաշեցին՝ շնորհիւ զրկուած օգնութեանց։ Կառավարիչը կ'ծանուցանէ թէ Հանեայի, Գանտիայի եւ Լաշիտի իսլամաց համար Կ. Պոլսէն զրկուած 1500 պարկ ալիւր եւ 20 հակ հագուստ Կրետէ ժամաներ են։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ դեսպանն աջլի օրն շնորհաւորական փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Յունաց Ս. Պատրիարքին։

ԴԵՍՊԱՆՔ. — Մեծ Տէրութեանց դեսպանք երէկ առաւօտ գումարում մ'ունեցան Անգլ. դեսպանատան մէջ։

ԴԱՏԱԿԱՆ Նախարարութիւնն հրահանգ ուղղեց ամէն կողմ թէ նօտար չգտնուած տեղերու մէջ Իտարէի Մէջլիսներու քարտուղարք, կամ թղթակցութեանց քարտուղարք եւ կամ եկամտական պաշտօնէից քարտուղարք պիտի կատարեն վաւերացումն այն մուրհակներուն զորս կուտան երկրագործական դրամատուններէն սառկ փոխ առնողները։

ԱՇԸՐ ԷՖ. ԽԱՆԻՆ մէջ Մանուէլ Մանուէլեան եւ Արտաշէս Պօտուրեան էֆ.ներն սպանող Տաղլիատանցի Ապտիւլկաֆֆարի նախնական քննութիւնք աւարտեցան եւ տեղեկագիրք յանձնուեցան դատական պաշտօնատան։ Ոճրագործը թէեւ իր առաջին հարցաքննութեան մէջ ուրացեր է, սակայն ատրճանակին եւ այլ ապացոյցներուն ի մէջ բերուելէ ետքն ամենայն անտարբերութեամբ խոստովաներ է ամէն բան։

ՆԵՐՔԻՆ գործոց Նախարարութիւնը՝ Նախարարաց Խորհրդոյ որոշմամբ՝ գրեց նահանգներն, որ ըստ տրամադրութեան բարենորոգմանց ծրագրոյն, գիւղախումբերու ժողովոց համար չորսական անդամ ընտրուին։

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ. — Զինուորական Իտատիէ վարժարանին անօրէն Միրլիվա Մէհմէտ Զիյա փաշա եւ Գալաֆեան Յովսէփ էֆ. Թրամվայներու յատուկ ինքնաշարժ մեքենայ մը հնարած ըլլալով, հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութենէն տասն եւ հինգ տարուան մենաշնորհ ստացեր են սոյն նորահնար մեքենային շահագործման համար։

ԹՆԴԱՆՕԹԱՁԻԳ զօրաց ուսուցիչ Կրուսմպոլ փաշայի կինն երէկ արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով մայրաքաղաքս եկաւ Գերմանիայէն։

ԷՍԷՐԸ ՃԷՏԻՏ շոգենաւն երէկ մայրաքաղաքէս Դարդանէլ ուղեւորեցաւ, հանքածուխ առնելով օսմ. մարտանաւերուն։

ՆԷՃԻՊ պէյ, որ օսմ. զօրաց կողմէ գրաւեալ Թրիկալա քաղաքին գայմագամ անուանուած է, երէկ իրիկուն Եւրոպական կառախումբով իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ Թիկնապահ գնդապետ Թէվֆիգ պէյ երէկ իրիկուն Եւրոպական կառախումբով Չէթինէ ուղեւորեցաւ։

ՊԷՐՈՒԹԻ ոստիկանութիւնը գրաւեց 400 քիլօ բորակ եւ 40 օխա խաշխաշ զորս Մէսաժըրիի շոգենաւերէ միոյն խահուէճին քաղաք մտցնել կուզէր։

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՔ.— Պայրամի առթիւ ազատ արձակուեցան 44 բանտարկեալք որք իրենց պատժոյն երկու երրորդ մասն աւարտած էին։

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Իզմիրի մէջ նորէն ութ հրեայ իսլամական կրօնն ընդուներ են։

—Ե. զօրաբանակին (Եէմէն) 55րդ գունդին 3րդ վաշտին զինագործ Յովհաննէս էֆ. իսլամական կրօնն ընդունելով Մէհմէտ Րէշիտ կոչուեցաւ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպանն, որ Պրուսա գացած էր, մայրաքաղաքս դարձաւ։

ԻԶՄԻՐԷՆ վերջերս Ամերիկա գացեր են 130 առնաւտ իբրեւ կամաւոր։

ՏԷՆԻԶԼԻԻ վաշտը՝ Միրլիվա Հիւսնի փաշայի հրամատարութեամբ պատերազմի դաշտը գնաց։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խտիվին մայրն այս տարի ալ Կ. Պոլիս գալով ամառը պիտի անցնէ իր ծովեզերեայ ապարանքին մէջ ի Պէպէք։

ՕՍՄ. ՆԱԽԱՏՈՐՄՆ Իզմիր պիտի երթայ դիւրացնելու Այտընի նահանգէն զօրք զինուորաց փոխադրութիւնը։

ՈՒԽՏԱՒՈՐՔ.—Մինչեւ այսօր Ճիտտէ ժամանող ուխտաւորաց թիւն է 32,500։

ՉԱՄԻՉ.— Բերքին սկիզբէն ցայսօր Իզմիրի հրապարակը առրուած Սուլթանիյէ չամիչի քանակութիւնն է 590,000 կենդինար. այժմ 8000 կենդինար միայն կայ։ Նախորդ տարին 447,000 կենդինար ժամանելով 3000ը մնացած էր։

ՈՐԲԵՐ.—Մախուտէի շոգենաւ մը երէկ Հանեայէն մայրաքաղաքս բերաւ եօթն իսլամ որբ, որոց վեցը մանչ եւ մին աղջիկ։

ՀԵԼԼԷՆՔ.— Երէկ ալ 178 Հելլէնք Կ. Պոլսէն մեկնեցան։

ՍԸՐ ԱՇՄԷՏ ՊԱՐԴԼԷԴ երէկ այցելեց Քէօրօղլի Կայս. Պալատան շրջակայ զինուորական հիւանդանոցը։

ՈՃԻՐ.— Նախընթաց գիշեր ժամ 1ին մէջընթերը Ղալաթիոյ պողոտային վրայ, հելլէնահպատակ Տիմիթրի անուն թափառաշրջիկ մը՝ իր ազգակիցներէն Նիքոլիի հետ կռուի բռնուելով՝ դաշոյնով ծանրապէս վիրաւորեց իր հակառակորդին գլուխը։ Վիրաւորը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, իսկ մարդասպանը թէեւ փախաւ, սակայն ի վերջոյ բռնուեցաւ։

ԿԻՊՐՈՍԷՆ կ'գրեն թէ Մագոսա գաւառակին յոյները, Զատկին գիշերը, տեղական սովորութեան մը համեմատ, մեծ ծառի մը կոճղը բանկցնելով շուրջը կ'զբօսնուին, երբ կոճղը յանկարծ պայթեր է, որով հրեսուն յոյներ ծանրապէս վիրաւորուեր են։

ԻԶՄԻՐԷՆ կ'գրեն թէ տեղւոյն Մալթըզ Թաղին գիշերապահն, որ Հասան անուն Առնաուտ մ'էր, 80 լիրա խնայած ըլլալով իր հայրենիքը ուղեւորելու պատրաստուած էր, սակայն քանի մը չարագործք, դրամը չորթելու նպատակաւ, անցեալ շաբաթ գիշեր պահակին բնակարանը կոխեր եւ խեղդելէ յետոյ, մարմինը կտոր կտոր ըրեր եւ Աճէմ խանի կոյանոցը նետեր են։ Գործչահոութեան ոստիկանութիւնը քննութեան մը ձեռնարկելով, կոյանոցը խուզարկեր եւ սպանեալին մարմինը գտեր է։ Այս պատճառաւ շատ մը կասկածելի մարդիկ ձերբակալուեր են։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

Պորսան գոց է այսօր Գուրպան Պայրամի տօնին առթիւ

ԽԱՍԳԻՒՂԻ ՀԱՄԱՐ

Ազգ. Խնամակալութիւնս քաղցր պարտականութիւն մը կ'համարի հրապարակաւ յայտնել իր ջերմ շնորհակալութիւնը Թաղեցի եւ ուրիշ բարեսիրտ ազգայնոց՝ որք Ս. Զատկի Հրաշափառ տօնի առթիւ բարեհաճեցան իրենց առատաձեռնութեամբ մխիթարել Թաղիս հարիւրաւոր բազմակարօտ խեղճ եւ վերջին տնտեսական տագնապէն արկածեալ աղքատները։ Խնամակալութիւնս նաեւ պարտ անձին կ'համարի իր սրտագին երախտագիտութիւնն յայտնել գիւղիս Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ Բ. Ատենապետ Տքթ. Յակոբ էֆ. Բէժշանեանի՝ որ ամէն օր անդադար անձնուիրութեամբ կ'դարմանէ Խնամակալութենէս առ ինքն ուղղեալ խեղճ աղքատները։ Նաեւ Տքթ. Խօրասանճեանի եւ Տքթ. Աճէմեան էֆ. ի որք երկար տարիներէ հետէ ամենայն անձնուիրութեամբ կ'դարմանեն իրենց խնամոց յանձնուած խեղճ աղքատներն։ Ջերմ շնորհակալութիւն կ'փութանք յայտնել գիւղիս նորակազմ Խնամակալուհեաց եւ Օրիորդք Վէրժին Հիւսէինեանի, Աղնիւ Գայլօնճեանի եւ Զապէլ Մէսճեանի որք սիրայօժար նուիրեցին մեզ իրենց աշխատութիւնը։

Ա. Ցուցակ Նուիրատուաց

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն 324 զրուշ. Գերերջ. Ս. Պատրիարք Աղաբեան 40։

Մեծ. Տեարք եւ Ազն. Տիկնայք եւ Օրիորդք. Մատթէոս եւ Աբիկ Ոսկեան 500 զրշ., Պետրոս Յակոբեանի ձեռամբ 325, Օր. Վ. Օ. Հիւսէինեանի ձեռամբ 300, Օր. Ա. Գայլօնճեանի ձեռամբ 222, Տքթ. Խօրասանճեան 200, «Բիւզանդիոն»ի լրագրատունէն մեզ յանձնուած հացագինը 160, Բարսեղ Գասպարեան 128, Տիկ. Նեկտար Գազազեան 108, Խաչիկ եւ Մագսուտ էֆ.ք Շահպազ եւ ընկ. 108, Յարէլ Ֆիլիպեանի ձեռամբ 80, Յովակիմ Հիւսէինեանի ձեռամբ 66, Եղբարք Խնճեան 60, Մկրտիչ Թէվէքէլեան 60, Յակոբ Գարամանեան 60, Արայ Գալէնտէրեան 60, Յովհաննէս Սարաֆեան 50, Բարեգործական ազգայիններէն ՈՄ՝ Նշան Պէրպէրեանի ձեռամբ 47½, Տիգրան Նէլբէնճեան 47½։ 40ական զրշ. վճարողք՝ Տիկ. Մամիկոնեան, Ստեփան Համամճեան, Պետրոս Յակոբեան, Մ. Սամուէլեա, Յակոբ Տէր Անդրէասեան, Էլիքիւզէլեան, Սիմոն Այթունճեան, Սէթեան Եղբարք, Քավաքըլեանի ձեռամբ, Եղբարք Նիշաստաճեան 30, Նշան Ալխանաքեան 27, Տիկ. Ի. Գարտաշեան 27։ 20ական զրշ. վճարողք՝ Բարսեղ Սթամպօլլեան, Պօղոս Քէրէստէճեան, Բիւզանդ Քէչեան, Յակոբ Մխիթարեան, Մինաս Սիոսեան, Զաքար Ճանիկեան, Փօսաճեան Աղգասիստ, Գրիգոր Աբրահամեան, Մարտիկ Երկանեան, Օննիկ Արխանեան, Պօղոս Մօմճեան, Մ. Ջէնթըր, Պօղոս Արապեան, Մարգար Թէլեան, Գառնիկ Համբարձումեան, Յովսէփ Թօլեան, Եղբարք Կեսարեան, Յակոբ Տէրունեան, Յարութիւն Ալթըրբարմաք, Գառնիկ Եալըրըճեան, Գրիգոր Պարտիզպանեան, Կարապետ Փափազեան, Մարգար Թէլեան, Եղիսոս Պէնլեան, Հմայեակ Փափազեան, Հրանդ Աճէմեան, Գարլօ Իւթիւճեան, Արթին Կարապետեան, Կարապետ Կօչումեան, Գըրըգեան, Սահակ Մէստճեան, Ա. Մէրճիմէքեան Մկրտիչ Ինճեան, Բարսեղ ՈՄ, Բարսեղ ՈՄ, Բարսեղ ՈՄ, Բարսեղ ՈՄ Պալեան Միհրանի ձեռամբ, Տիկ. Փափազեան, Տիկ. Զուհաճեան, Տիկ. Մ. Աւագդաբեան, Տիկ. Ա. Միսկճեան, Տիկ. ՈՄ, Յովհաննէս Յակոբեան, ՈՄ ի ձեռն Օննիկ Տէվրիշեանի Միհրան Ֆէսճեան, Յարութիւն Գօլօլեան, Գէորգ Պօխճալեան։ Շահպեան 15, Բարսեղ ՈՄ 15։ 10ական զրշ. վճարողք՝ Տիկ. Սարենիկ Պալեան, Տիկ. Ս. Պօսաճեան, Տիկ. Գարամանեան, Օր. Ատրինէ Ռէնճեան, Օննիկ Պապօեան, Յովակիմ Հիւսէինեան, Յակոբ Բէժշանեան, Գրիգոր Ադամեան, Խորէն Վայլօեան, Աւետիս Մանուկեան, Թադէոս Հիւսէինեան, Մինաս Ճիզմէճեան, Մովսէս Շէհիրլեան, Յակոբ Յովակիմեան, ՈՄ Եազըճեան, ՈՄ Սալըրեան, ՈՄ Սալըրեան, Յարէլ Ֆիլիպեան, ՃՀ. Մանուկ Թուլումպաճիօղլու, Խոճաօղլու Յեթիմ, Աւետիս Մանուկեան, Մկրտիչ Փափազեան, Մանուկ Քիւրքճեան, Ռուբէն Մարտիրոսեան, գինեպան Գարամանլը Քօսդի. Խնամակալուհեաց օժանդակութեամբ զանազաններէ նուէր 2092։ Ընդհ. գումար 6751 զրուշ։

Ի դիմաց Ազգ. Խնամակալութեան

Ատենադպիր Ատենապետ

Ն. ՎԱՐՍԱՎԻՐԵԱՆ Մ. ՊԱԼԵԱՆ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԷ
Արտօնեալ եւ Վկայեալ
ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ՀՐԱՉԵԱՅ Ա. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Ա. Իր իրաւագիտական ընթացքն աւարտած, կը ստանձնէ ճերիի, հուգուգի, վաճառականական եւ պատժական ամէն տեսակ դատեր։

Բ. Այն դատերը զորս պէտք է վարել թէ՛ Իզմիրի, թէ գազաներու եւ թէ մօտակայ գաւառներու մէջ, ի հարկին իսթինաֆի եւ թէմիիզի պատգամներով։

Գ. Կը խմբագրէ եւ կը թարգմանէ դատական եւ օրինական ամէն գրութիւններ Տաճկերէնէ ի Գաղղիերէն եւ փոխադարձաբար. վարձք զոհացուցիչ. գաղտնապահութիւն, ճշդապահութիւն երաշխաւորեալ. բաց ի կիրակիէ ամէն օր պատրաստ է իր գրասենեակն։ 9—20

Իզմիր, Էսկի Կէօմրիւք Ճատտէսի

ՏՈՔԹՈՐ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենաստորիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, [illegible] (ըստ տարիքի), [illegible] երաշխաւորեալ։ «Սկուբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ [illegible]։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը Ճիշդ Ջըպուգճեանց դէմ)։

Գատըգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թիւ 1 Նոր բացուած Խրիսօվէլի փողոց ամէն օր։

Ե. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբուժներու, ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒ

ԾՆՆԴԱԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆՑ ԲՈՒԺՈՒՄԸ.—ՕՆԱՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ.—ՍԵՌԱՅԻՆ ԴՐԴՄԱՆ ՈՒՂԻՂ ԿԻՐԱՌԿՈՒԹԻՒՆՆ, ԵՒԼՆ., ԵՒԼՆ., ԵՒԼՆ.

Թարգ. Գերմաներէնէ
Մ. Կ. ՆԱԶԻԿԵԱՆ

Գին 3 զրշ։ Կը ծախուի հայ գրատանց մէջ, եւ ջրավաճառ Պօղոս աղայի խանութը։ Կեդրոնատեղին է Պալենց Գրատունը։

Բրօֆ. Ֆ. Ալպրէխթի սոյն օգտակար գործը ջերմապէս կը յանձնարարենք մեր ընթերցողաց ուշադրութեան։ Սա առ հասարակ արական սեռին վերաբերեալ շատ բարեբար խորհուրդներ եւ խրատներ պարունակելով հանդերձ, մանաւանդ մանչ զաւակ ունեցող ծնողաց համար ալ մասնագիտական նորանոր գիտելիքներով լեցուն է։ 4—1

ՏՈՔԹ. Ա. ՔԱՐԱՔՈՉ

Մասնագէտ երկու սեռի ծննդագործ., գեղջ. եւ մորթային ախտերու.

Հռչակաւոր Բրօֆ. Ֆուռնիյէի եւ Կիյոնի դրութեամբ, նոր եւ ազդու միջոցներով կարճ ժամանակի մէջ հիմնովին բուժում կը խոստանայ ծննդական գործարանց ախտերու։ Խորհրդակցութիւնք՝ ամէն օր ժամը 3 էն 12 (Ռ. Թ.), բոլորովին նորագոյն մեթոտով հաստատուած իր եւրոպական դարմանատան մէջ, Բերա Մեծ-Փողոց Պօն-Մառշէի դիմաց, 367 թիւ ծաղկեվաճառի վրայի տունը։ 26—15

ԿԵԱՆՔ ՏԷՐ ՅԻՍՈՒՍԻ. Ըստ չորից Աւետարանաց. Պատկերազարդ. Գրեց Գ. Պօղոսաւրեան։ — Հասկնալի աշխարհաբարով մը տողաչափուած այս մատենիկն, որ կը պարզէ Յիսուսի կեանքն Աւետարանի ոգւոյն համաձայն, իր բարոյալից յօրինուածով ամենէն մաքուր հաճոյքը կը պատճառէ ընթերցողին եւ իբր այդ՝ ջերմապէս կը յանձնարարուի ամէն կարգի անձանց։

ՄԱՅՐԻԿԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ. Տօքթ. Ա. Ն. Սէյլ. Ազատ թարգմ. ի գաղղիերէնէ. Գ. Պօղոսաւրեան. — Նորածին մանկութեան նուիրուած ողջապահիկ կանոններու խտացումն մ'է գրքոյկս, որ իր սկիզբն ունի ձեռնհաս բժշկի մը փայլուն վկայութիւնը շահեկան պարունակութեանն համար, ուր ի մէջ այլոց ըսուած է. «Անփորձ մայրիկի մը եւ անուս դայեակի մը համար անգուգական ընկեր մը, անհամեմատելի օգնական մը պիտի ըլլայ սա հատորիկն, իսկ, բժիշկ եւ կամ կարող դայեակ չգտնուած տեղերուն համար՝ փրկող ձեռք մը պարզապէս»։ Գին զեղչեալ 2 զր։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ. Արեւելեան Որբանոցին 1897 թուականին Բրիստոլի, Յօրինեց Գ. Պօղոսաւրեան. — Բաց ի համառօտ պարզ օրացոյցէ՝ կը պարունակէ ընդարձակ յաւելուած մը, ուր խառն դրուած են օգտակար գիտելիքներ, զբօսուցիչ հատուածներ, ոտանաւորներ, առածներ եւն, եւն; եւ հակառակ այս ճոխ պարունակութեան կը ծախուի խիստ դիւրամատչելի գնով 50 փարա։ Այս երեք գործերու վաճառման հասոյթը Պրուսայի Արեւելեան Որբանոցին յատկացուած է։ Գիտութեան այդ յարկին, ուր վերջին տնտեսական տագնապին պատճառաւ որբացած մանուկներ եւ ընդունուած են, արժանի է հանրային քաջալերութեան։ Կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Զաքմաքճըլար թիւ 20, Պալենց գրատունն։ 12—4

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000 000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐԻՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուած վնասուն 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուղղակի կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 22 կր. սենեակներն, առ. ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԿՈՎԿԱՍԻ ԳՈՐԾԵՐ

Տփղիսէ կ'գրեն Ապր. 18 Թուով.

Տեղական լրագրները հաղորդել էին, որ Բագուայ յայտնի Թուրք նաւթային արդիւնաբերող Հաջի Զէյնալ Թաղիեվը իւր նաւթային հողերը և գործարանները վաճառում է 5 միլիոն ռուբլիի։ Այժմ «Կասպի» լրագիրը, որ կազմում է այդ Թուրքի սեփականութիւնը, գրում է, թէ «այդ հարցը տակաւին վճռուած չէ եւ թէ վերջնականապէս որոշումը տեղի կ'ունենայ մայիսի 25ին»։

—Բաթումի Նորահաստատ արական գիմնազիոնն կ'բացուի սեպտեմբեր ամսին։ Սկզբում լինելու են միմիայն նախապատրաստական, առաջին եւ երկրորդ դասարաններ։

—Կովկասեան Պ. կառավարչապետի օգնական գեներալ-լէյտ. Պ. Ֆրէզէ ընտրուած է փոխ Նախագահ Կովկասեան օրթօդօքսութիւն վերականգնելու ընկերութեան»։

—Կովկասեան կրթական շրջանի գիւղերում մանրամասն տեղեկութիւններ են ժողովում Կովկասեան կրթական գործի այժմեան դրութեան մասին։

—Թիֆլիսի Փոխադարձ Վարկի Ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը 4000 ռուբլի գումար յատկացրեց, այդ բանկի քսանհինգ ամեակի պէթով, բարեգործական նպատակների, դրամի բաշխումը յանձնելով խորհրդին։ Արդ՝ բանկի խորհուրդը բաժանել է 4000 ռուբլին հետեւեալ կերպով։ 1) Ռուսիայի սահմաններն եկած գաղթականներին — 1500 ռուբլի, 2) Վրաստանի Թեմական առաջնորդին Ս. Զատկի օրերը աղքատներին բաժանելու համար—250 ռուբ., 3) նոյն ծպտեալ համար Վրաստանի էքզարքոսին—250 ռ., 4) Ռուսաց բարեգործական ընկերութեան—200., 5) Կովկասի հայոց կանանց բարեգործական ընկ. 200 ռ., 6) Թիֆլիզի հայ կանանց բարեգործական ընկերութեան—200 ռ., 7) Կայսրուհի Մարիայի հովանաւորութեան ներքոյ գտնուած կոյրերի ընկերութեան — 200 ռ., 8) Թիֆլիզի ուսուցչանոցների գիշերային ապաստանարանի օգտին — 200 ռ., 9) «Եասլի» ընկերութեան մանկական հիւանդանոցի համար — 200 ռ., 10) Առաջին և երկրորդ իգական գիմնազիաների չքաւոր աշակերտուհիների օգտին — 200 ռ., 11) Քաղաքային դպրոցների չքաւոր աշակերտներին խնամելու ընկերութեան — 200 ռ., 12) Թիֆլիզի մալականների բարեգործական ընկերութեան — 200 ռուբլի և 13) Տիկին Ծովինեանի ձրի ճաշարանին — 200 ռ.։

—Կասպէ լրագիրը հաղորդում է, թէ Մոսկուայից Բագու է ժամանել ճանապարհների հաղորդակցութեան կողմից յատկապէս նշանակուած ինժեներ Բուտկովսկին՝ Բագուից մինչև Դերբենտ կառուցուելիք երկաթուղու գծի ուղղութիւնն որոշելու համար. այդ որոշումից յետոյ խոյոն կը ձեռնարկեն ճանապարհների չինութեան։

—Թիֆլիզի քաղաքային խորհուրդը միջնորդել էր ուր հարկն է Թիֆլիզում բազմարուեստեան բարձրագոյն դպրոց բանալու համար։ Երկրագործական եւ պետական կալուածների Նախարարը մերժելով այդ բարձրագոյն դպրոցի բացման թոյլտուութիւնը, առաջարկել է Թիֆլիզի քաղաքային խորհրդին՝ դրա փոխարէն բանալ միջնակարգ գիւղատնտեսական դպրոց։ Այդ առաջարկութիւնը քննելէն Թիֆլիզի քաղաքային [illegible] և քաղաքային [illegible] անդամների նիստի մէջ [illegible] դպրոցի բացումը [illegible] Քաղաքը բազմարուեստեան [illegible] գումարից [illegible] 3000 ռուբլի կը տայ երկրագործական միջնակարգ դպրոցին այն դէպքում, եթէ այդ դպրոցին կից բացուի տեխնիքական բաժին, ուր կարելի լինի պատրաստել երկրի տնայնագործութեան հետ ծանօթ հրահանգիչներ. բացի դրանից յիշեալ նիստի մէջ որոշուեց գիւղատնտեսական դպրոցի շինութեան համար քաղաքում յատկացնել 100 դեսեատին հող։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	21,173,000
Տարեկան հասոյթ	»	44,820,000

Ընկերութիւնս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէ մթերանոցներ և բնակարաններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ, խիստ չափաւոր սակագիններով։
Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս Պահչէ-Գաբու, Անանիատոս խան, 12, 13, 14

ԱՌԱՋԻՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՆ

Բիւզանդիոնի Ա. Վեցամսեան աւարտեցաւ երէկ։ Գաւառացի այն յարգոյ բաժանորդներէն, որոց վեցամսեայ կամ եռամսեայ պայմանաժամն երէկ վերջացաւ, կ'խնդրենք մինչև մայիս 15 մեզ հասցնել իրենց նոր բաժնեգինն, եթէ կ'փափաքին շարունակել լրագրին ընթերցումը։ 20 փարանոց Թերթի բաժնեգինը գաւառներու համար 200 ղրշ.էն 140 ղրշ.ի իջեցնելով մեք արդէն ա'յնքան զգալի զոհողութիւն մը յանձն առած ենք որ չենք կրնար ապառիկ տալ միանգամայն։ Կ'յուսանք որ այս ազդարարութիւնը կրկնելու պէտք չենք ունենար, և մայիս 15ին ամէն առկախ հաշիւներ կտրուած կ'ըլլան գաւառացի բաժանորդներուն հետ, եթէ ոչ իրենց, գո'նէ մեր կողմէ։

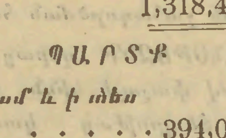

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսիլիայէ և Պոլիսէ [illegible]
[illegible]
Ա. կարգ 245 Ֆրանք
Բ. » 175 »
Ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԸՐՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց Թ. 1

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳ. 200 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ
Հաշուեկշիռ 31 Մարտ 1897

ԳՈՅՔ

Պատրաստ դրամ սնտուկին և պանքաներուն մէջ	Ֆր. 109,223,070.27
Առևտր. Թուղթեր	659,696,646.28
Ռէբօռ	76,754,013.10
Ընթացիկ հաշիւք	306,921,323.79
Երաշխաւորութեամբ փոխատուութիւնք	114,125,309.39
Բաժնեթուղթ, մուրհակ, պարտաթուղթ և պետական արժեթուղթ	13,301,322.27
Անշարժ կալուած	30,000,000 »
Զանազան հաշիւներ	8,473,108.48
	1,318,494,793.58

ՊԱՐՏՔ

Աւանդ դրամ և ի տես մուրհակ	394,057,553.71
Ընթացիկ հաշիւք	473,900,473.74
Ընդունուած փոխանակագիրք	111,996,964.75
Պայմանաժամով մուրհակ	68,701,130.37
Զանազան հաշիւներ	29,838,671.01
Պահեստ	40,000,000 »
Դրամագլուխ	200,000,000 »
	1,318,494,793.58

Հաշուեմատեաններուն յար և նման է.
Նեֆս. Վարչ. Խորհրդոյ Ընդհ. Տնօրէն
ՀԱՆՐԻ ԺԷՐՄԷՆ Ա. ՄԱԶԸՌԱ

ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ

Հազի, հարբուխի, չուռնչի կարճուրեան, շնչարգելութեան դէմ, ևլն.

Այս Թանկագին դեղը տարօրինակ յատկութիւն ունի անմիջապէս սփոփելու հարբուխը, հազը, կոկորդի ցաւը, դժուարաշնչութիւնն, ևլն։ Իր ազդեցութիւնը կ'ընէ կարծրացած մաղասը կակուղցնելով եւ արտաքսումը դիւրացնելով։ Կոկորդի անհաճոյ խուխտումներով գիշերցերեկ հալածող եւ հանգիստը կորսնցնող անձինք կը հանգստանան եւ մէկ շիշը բաւ է հիւանդութիւնը բուժելու։ Այս անման դեղ հրաշքներ կը գործէ շնչարգելութեան, հինցած հազի, էնֆլիւէնզայի եւ ուրիշ պարագաներու մէջ։

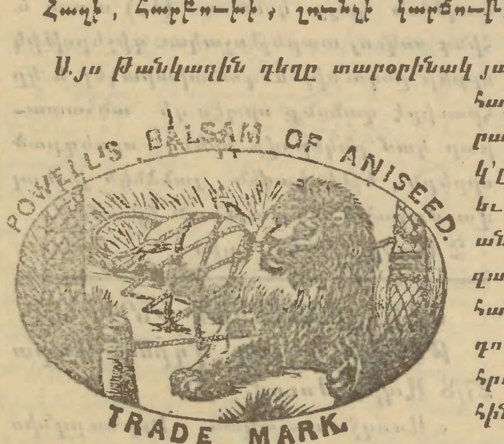

ՎԿԱՅԱԳԻՐ

Սարրաֆքեալու, Թուրչունճը Հաջը էֆ., բնակեալ Տօլմա-Պահչէ, Թիւ 25, կը վկայեմ որ 40 տարիէ ի վեր շնչարգելութենէ տառապելով համբաւաւոր բժիշկներուն դիմեցի եւ շատ սակ վատնեցի, բայց օգուտ չտեսայ. հիւանդութիւնս օրէ օր սաստկացաւ։ Ինչ ընելիքս չէի գիտեր, երբ բարեկամներէս խորհուրդ տուին որ դիմեմ Ղալաթա, Վոյվօտայի պահականոցին քով, Թիւ 95-97, Պ. Էտ. Բաբուռնայի անգլ. վաճառատունը։ Հոն ծախուած «ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ»ը գործածեցի եւ 3 ամսուան կատարելապէս բժշկուեցայ։ Եւ զայս հրատարակելը մարդասիրական պարտք կը համարիմ։ Կ. Պոլիս, 4 ապր. 92. Ստորգ. ԸՍԱՏ ՀԱՋԻԸ

Ընդհ. Մթերանոց Էսմէտ Բաբուռնայի անգլ. վաճառատունը Ղալաթա, Վոյվօտախանոց Թ. 95-97։ Կը գտնուի նաև բոլոր դեղարաններն և դեղավաճառաց քով։

Ք. ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1878, ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Թօքաթճը խան Սուլթան-Համամ, աղբիւրին մօտ Թիւ 4 Սէրվիչէն տպարանին կից, Կ. Պոլիս

Արդուզարդի և Նորաձեւութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներ

ՊՈՍՏԷ.— Պարզ և Մուսլինի վրայ, բանուած ամէն լայնքով. մանաւորապէս օժիտի համար ճոխ տեսակներ, Վօլաններ Երեխաներու համար։— ՏԱՆԹԷԼԱ.— Վալանսիէն, Դառօ, Թիւլ, Բէօբիւր, Շանթիյի, Պալթօն, Իռլանտէզ ամէն տեսակ, Մետաքսէ, Քթանէ և Բուրդէ։— ԲԱՍՄԱՆԹԸՐԻ.—Պունճուքով, և առանց Պունճուքի Մետաքսեայ և ոսկեզօծ զանազան տեսակներ, Մօթիֆ, Կառնիթիւռ, Սէնթիւր, Մառապու, Փետուր եայլն։ ԴՕՐՏԷԼԱ.—Կրօն, Մուառէ, Սաթէն, Ֆանթէզի, Շանժան, Թաւշեայ ամէն տեսակներ ամէն լայնքով։— ԳՐԷՊ ԵՒ ԿԱԶ.— Գոլէբ տը Շին, Գոլէբ Անկլէ, Գոլէբլոս, Կազ, Կրեփօնաթին, պաբէժ բուրդ և մետաքս, Թարլաթան, Մուսլին եայլն։—ՑԱՆՑԱԼ.— Ամէն տեսակ Թանթէլայէ, Ֆաքէօլ Ֆիչիւ, Շարֆ, Անտալուզ, Գիլարկի վէլօ, Թիւլ վարագոյր բանուած և Տանթէլայէ, ծրարով և պատրաստ շինուած Ֆիլինցուներ։— ՁԵՌՆՈՑ.— Կաշիէ, Մետաքսէ և Քթանէ։— ՔՕՐՍԷ.—Գաղղիական ընտիր և ձեւաւոր, պարզ, Բըլուզով և մետաքսէ։— ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՔՕՂԵՐ.—Կենունքի համար տղու հագուստ և գլխարկ։— ԲՈԴԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ.— Շալ Ֆիչիւ եայլն։— Շալեր.— Շալ Գաւառներու համար, ծաղիկով նաև Ֆինօ Շալ էքօսէ ամէն մեծութեան։

Ամենքն ալ առաջնակարգ գործարաններէն բերուած։ Ճաշակաւոր և հարուստ զանազանութիւն։ ՈՐՈՇ ԳԻՆԵՐ և աժանութիւն։ Մեծաքանակ և Փոքրաքանակ վաճառումն։

(41)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՔՈՓԷ

ՅԱՆՑԱՒՈՐԸ

Ծնանելիք տղու մը, ըսե՛նք բուն բառը, սաղմի մը շուրջն այս ո՛րքան հոգածութիւնք... Եւ այդ միջոցին, անդին, Թամբլի արուարձանին մէջ, անհարազատ բառ զիպաց կը մեծնար, արդէն կը վազվռտէր առուակներուն մէջ, իր մօր տարփածուէն գէշ աչքով կը դիտուէր, և առաջին ապտակները կ'ուտէր։

Տիկին Լէքիւյէի ծննդաբերութիւնն աղետաւոր վախճան ունեցաւ։ Բուռն ցաւերու և տառապանքներու մէջտեղ, կեանք տուաւ գձուձ ու գրեթէ անշունչ աղջկան մը, և մեռաւ՝ առանց իսկ կարենալու ժպտիլ իր մանկան երեսին։ Այս դժբաղդութեան նախընթաց օրը, Բրէթիէն, իբրև դատաւոր արդէն յոյժ գնահատուած և արագ յառաջացման մ'ակնկալու, Բանի դատարանին մէջ փոխ-դատաւորի պաշտօնն ընդունած էր։ Շատ տխուր բան եղաւ այրւոյն վերադարձը՝ Բարմի փողոցի տունն, որ քանի մը տարի է ի վեր անխնամ թողուած ըլլալով, նորէն հինցած և աւերակ դարձած էր։ Քաղաքին ամենէն համբաւաւոր բըժիշկներն անյապաղ կանչուեցան՝ իրենց կարծիքն յայտնելու հէք փոքրիկ աղջկան վրայ, որ Մարի կոչուած էր և զոր կաթնատատ ու կարմրադէմ ստնտու մը անոնց ներկայացուց։ Բժիշկներուն կարծիքը քաջալերական չեղաւ. «Թերևս ու ծայրայեղ խնամքներով... Ո՜հ, շատ նեղութիւն պիտի կրէք զայն մեծցնելու...»

Բրէթիէն Լէքիւյէ յուսահատութեան մէջ էր։ Այլ եւս չէր կըրնար իսկ աշխատիլ։ Ամէն օր, երկար ժամերով, իր հօր մատենադարանին մէջ փակուելով, իր միտքը ըթացնող ու և է աշխատութեամբ մը կը պարապէր, հին սովորութեանց հաւաքածոներու մէջ խորասոյզ կ'ըլլար։ Բայց, ամէն վայրկեան, իր տարաբաղդութեան յիշատակն անպատում տխրութեամբ կը ճնշէր իր սիրտն, և իր առջև բացուած քառածալ հատորին վրայ կ'իյնար, գլուխը ձեռքերուն մէջ և ուսերն հեկեկանօք ցնցուած։

Իր վիշտը մոռնալով միայն կրնար փրկուիլ։ Այս մոռացման առիթը ներկայացաւ։ Պատերազմի հրատարակութեան առաջին լուրն առնելուն պէս, Բրէթիէն զինուոր գրուեցաւ ոչ ա՛յնքան հայրենասիրութեամբ, որքան գործելու, անպատճառ իր մտածութիւններէն ազատելու բուռն հարկէն ստիպեալ, թերևս մինչև իսկ ինքզինքն սպաննել տալու թաքուն բաղձանքով։ Լուարի բանակին մէջ ծառայեց, մեռնիլ ուզող մարդու մը պէս կռուեցաւ, երկու անգամ վիրաւորուեցաւ, և պատերազմէն յետոյ, կրցաւ զինուորական խաչ մը կախել իր դատաւորական պատմուճանին վրայ։

Այսպէս ո՛չ թէ մխիթարուած, այլ աւելի հանդարտ էր։ Իր փոքրիկ աղջկան առողջութիւնը վայրկեան մը միայն մտատանջութիւն կը պատճառէր իրեն։ Նորէն համ առաւ իր աշխատութիւններէն, տաղանդով և յաջողութեամբ քանի մ'ամբաստանագիրներ արտասանեց և վերջապէս ժամանակն իր գործը կատարեց։ Արդէն բարեխիղճ կամքներ, զորս ունէր դատական պաշտօնատան մէջ, առանձնութեան անպատեհութեանց վրայ կը խօսէին իրեն և կը յորդորէին զինքն, — այո՛, միւս մարդէն— որ նորէն ամուսնանայ։ Ինչո՞ւ չէր փնտռեր բարեսիրտ ու մանկամարդ աղջիկ մը, քսանըհինգէն քսանեւութ տարեկան, ո՛չ հարուստ, — զի ինքն երկու հոգւոյ բաւելու չափ հարուստ էր,— որ երջանիկ պիտի ըլլար՝ երբև մայր մը ծառայելով փոքրիկն Մարիի։ Եւ Բրէթիէն անոնց խորհրդին հետևելէ հեռի չէր։

Սակայն, հոկտեմբերի երեկոյ մը, պահ մը տխրութեամբ կանգ առնելէ վերջ իր աղջկան օրօրոցին քով, որ կաթնահատութեան պատճառաւ նոր և վտանգաւոր տագնապ մը կ'անցունէր, իր մատենադարանը դարձաւ առաւել քան երբեք տրտմագին։ Զարաշուք նախազգացում մ'ունէր թէ տղան ապրելու սահմանուած չէր։

Ընդարձակ սենեկին մթութեան մէջ, որ թխակարմ հատորներով բոլորովին ծածկուած էր և ուր կանաչ լուսամփոփով ծածկուած լամպարն աշխատութեան սեղանը միայն կը լուսաւորէր, դժբախտ Բրէթիէն սարսուռ մը զգաց։ Վառարանին վրայ, երկու ճրագարաններուն մէջտեղը փառաց, և հայելւոյն մէջ ցոլացած իր դէմքին առջև, յանկարծ քայլ մը ետ նահանջեց ահաբեկ։

Տէ՜ր Աստուած, ի՛րքա՜ն հիւծած էր և ինչպէս արդէն ճերմակ ինկած էր մազերուն մէջ։ Իր խոշոր յօնքերով, —Լէքիւյէներու աճարկու յօնքերով, —արդարեւ կը նմանէր իր հօր, այն խստասիրտ ծերունւոյն զոր երբեք չէր կրցած սիրել և որոյ առջև, տղայ թէ չափահաս, միշտ տեսակ մը սարսափ զգացած էր։ Այս յիշատակով ցաւագին երազի մը մէջ ընկղմեցաւ։ Այրի մնալէն ի վեր, արդէն խիստ շատ անգամ, նորածին խղճահարութեամբ մը, Բէբինէի վրայ խորհած էր։ Ա՛ւաղ, ծերունի դատաւորին թուկութենէն վախնալուն համար էր միայն որ աւանոք,—արդէն ութ տարի անցած էր—իր կենացմեակ ծանր յանցանքը գործած, այս հէք աղջիկը լքած էր։ Հիմակ որ վիշտը մեղմացուցած էր իր սիրտը, կը խոստովանէր թէ անոր նկատմամբ շա՛տ չար և շատ յանցաւոր եղած էր։ Ո՞վ գիտէ թէ իր գլխուն եկած բոլոր դժբախտութիւններն—իր կնոջ մահն, այս սառուցիկ այրիութիւնն, իր հիւանդ զաւկին օրրանին քով կրած ա՛յնքան տագնապներն,—իր մեղաց մէկ քաւութիւնը չէին։

Բրէթիէն Լէքիւյէ կրօնական զգացումներ պահած էր։ Գերագոյն արդարութեան մը կը հաւատար։ Միզանչած ըլլալով, պատժուելու էր, և կը խոնարհէր։ Եւ իր բարեկամներն որք խորհուրդ կուտային իրեն վերստին ամուսնանալու, երջանկութիւնը վերաշինելու...

Երջանկութի՜ւն։ Արժանի՞ չէր երջանկութեան. անարժան գործ մը գործած էր։ Վասն զի կոչտութեամբ քննել կէ՞ն մը՝ որ սիրած է զինքը, որ յղի է, և թերևս ձեր կենակցութեննէն, ո՛հ, անարժան ու անշուք գործ մ'էր այս։ Դատաւոր ըլլալով դժբախտներ զրկած էր իրենց ազատութենէն, հարուածած էր զանոնք իրենց երջանկութեան մէջ, փոքրագոյն յանցանքներու համար, եթէ ոչ Օրինագրքին համեմատ, գէթ յայս խղճին։ Բայց միթէ ինչ, արդարասիրութեամբ խօսելով, կը բաւէ՞ որ չարիքն իր պատիժն ընդունի, երբ թերևս դեռ հատուցանելու պարտաւորութիւն մը կայ զայն դարմանելու։

(Շարունակելի)

Թարգմանեց Բ. Մ. ԳՕԶԱՅԵԱՆ